

**ADDIKO BANK AD,
PODGORICA**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2016. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

SADRŽAJ	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	2
Bilans stanja	3
Iskaz o promjenama na kapitalu	4
Iskaz o tokovima gotovine	5
Napomene uz finansijske iskaze	6 – 63

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Odboru direktora i akcionarima ADDIKO bank AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza (strane 2 do 63) ADDIKO bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2016. godine i odgovarajući bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjanjima u finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnijih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2016. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Ostala pitanja

Finansijski iskazi Banke, na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2015. godine, bili su predmet revizije drugog revizora, koji je u svom izvještaju od 18. maja 2016. godine izrazio mišljenje bez rezerve.

Deloitte d.o.o. Podgorica
29. maj 2017. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015. godine)

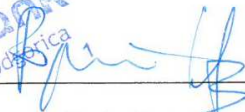

BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 6a	10.526	11.434
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 6b	(3.649)	(4.523)
Neto prihodi od kamata		6.877	6.911
Troškovi obezvrjeđenja	3.5, 7	(9.676)	(10.494)
Troškovi rezervisanja	3.5, 7	(1.190)	(10.351)
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 8a	2.942	2.932
Rashodi naknada i provizija	3.1, 8b	(1.616)	(1.337)
Neto prihodi od naknada i provizija		1.326	1.595
Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti	3.5, 9	98	39
Neto dobiti od kursnih razlika	3.2, 10	175	101
Troškovi zaposlenih	3.9, 11a	(4.231)	(4.093)
Opšti i administrativni troškovi	11b	(3.937)	(5.219)
Troškovi amortizacije	3.6, 11c	(458)	(494)
Ostali rashodi	12a	(1.266)	(383)
Ostali prihodi	12b	1.269	734
GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA		(11.013)	(21.654)
Porez na prihod	3.3, 13	-	-
NETO GUBITAK		(11.013)	(21.654)

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 29. maj 2017. godine

		
Christoph Schoen Glavni izvršni direktor	Marko Popović Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju	Boris Čabrilo Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje

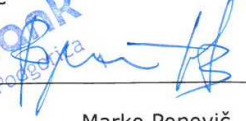
BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 14	58.799	42.457
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 15	18.173	18.181
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 16	169.188	147.807
Sredstva namijenjena prodaji	17	-	8.160
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje		165	-
Investicione hartije od vrijednosti			
- koje se drže do dospelosti	3.5, 18	4.858	6.227
Nekretnine i oprema	3.6, 19	1.397	1.372
Nematerijalna sredstva	3.6, 20	211	194
Tekuća poreska sredstva		-	70
Ostala finansijska potraživanja	21a	583	1.039
Ostala poslovna potraživanja	21b	433	512
UKUPNA SREDSTVA		253.807	226.019
OBAVEZE			
Depoziti banaka		350	-
Depoziti klijenata	22	164.372	128.408
Pozajmljena sredstva od banaka	3.8, 23a	45.615	44.188
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	3.8, 23b	10.283	13.331
Rezerve	3.5, 3.9, 24	4.611	7.239
Ostale obaveze	25	2.290	2.056
Subordinisani dugovi	26	5.502	-
Ukupne obaveze		233.023	195.222
KAPITAL			
Akcijski kapital	3.11, 27	125.100	124.100
Gubitak iz prethodnih godina		(95.891)	(82.349)
Gubitak tekuće godine		(11.013)	(21.654)
Ostale rezerve	27	2.588	10.700
Ukupan kapital		20.784	30.797
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		253.807	226.019
VANBILANSNA EVIDENCIJA	3.12, 28	348.339	339.164

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 29. maj 2017. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Marko Popović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

 Boris Čabrilo
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	Aksijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje, 1. januar 2015. godine	117.000	10.700	(82.349)	45.351
Emisija akcija	7.100	-	-	7.100
Gubitak tekuće godine	-	-	(21.654)	(21.654)
Stanje, 31. decembar 2015. godine	<u>124.100</u>	<u>10.700</u>	<u>(104.003)</u>	<u>30.797</u>
Stanje, 1. januar 2016. godine	124.100	10.700	(104.003)	30.797
Emisija akcija	1.000	-	-	1.000
Pokriće gubitaka prethodnih godina	-	(8.112)	8.112	-
Gubitak tekuće godine	-	-	(11.013)	(11.013)
Stanje, 31. decembar 2016. godine	<u>125.100</u>	<u>2.588</u>	<u>(106.904)</u>	<u>20.784</u>

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 29. maj 2017. godine

 _____ Christoph Schoen Glavni izvršni direktor	 _____ Marko Popović Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju	 _____ Boris Čabrilo Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje
---	--	--

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	2016.	2015.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	11.144	11.439
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(3.745)	(4.978)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	3.518	2.610
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(1.553)	(1.338)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(7.156)	(10.433)
Smanjenje/povećanje kredita i ostale aktive	(27.960)	9.923
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	35.712	6.682
Plaćeni porezi	(366)	(297)
Ostali prilivi	1.041	631
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	10.635	14.239
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja		
Kupovina nekretnina i opreme	(735)	(487)
Nematerijalna ulaganja	(90)	(7)
Državni zapisi i druge hartije od vrijednosti	1.468	(3.429)
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti investiranja	643	(3.923)
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti		
Povećanje pozajmljenih sredstava	3.882	(6.838)
Emisija običnih akcija	1.000	7.100
Neto prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	4.882	262
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	175	101
Neto povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	16.160	10.578
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	60.637	49.958
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (napomena 30)	76.972	60.637

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 29. maj 2017. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Marko Popović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

 Boris Čabrilo
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Addiko bank AD, Podgorica (u daljem tekstu "Banka") osnovana je 11. jula 2016. godine, promjenom imena prethodne banke Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica, čija je promjena registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata.

Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica osnovana je 6. decembra 2005. godine, Ugovorom o osnivanju banke, od strane Hypo Alpe-Adria-Bank International AG (sa 99% učešća u vlasništvu Banke) i Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o. Podgorica kao akcionarsko društvo na neodređeno vrijeme, radi obavljanja bankarskih poslova.

Centralna banka Crne Gore je 29. decembra 2005. godine izdala odobrenje za rad Banke Rješenjem br. 0101-377/17-6. U skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Banka je dana 21. februara 2006. godine upisana u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici pod registracionim brojem 4-0215615/001.

Aktivnost Banke uključuje kreditne, depozitne i garancijske poslove, kao i poslove unutrašnjeg platnog prometa i poslove platnog prometa sa inostranstvom, depo poslove, usluge čuvanja u sefovima, izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata (kreditne kartice).

Sjedište Banke je u Podgorici, Bulevar Džordža Vašingtona 98.

Na dan 31. decembra 2016. godine Banku čini Centrala sa sjedištem u Podgorici i 3 ekspoziture u Podgorici, Herceg Novom, Bijelom Polju, Nikšiću, Baru, Pljevljima, Kotoru, Budvi i Tivtu.

Na dan 31. decembra 2016. godine Banka ima 161 zaposlenog radnika (31. decembra 2015. godine: 198 zaposlenih).

Banka je članica Addiko Bank AG Grupe, sa sjedištem u Beču, Austrija.

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2016. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Johannes Proksch	Addiko Bank AG, Beč	Predsjednik Odbora direktora
Zoran Vojnović	Addiko Bank AG, Beč	Zamjenik Predsjednika Odbora direktora
Matej Falatov	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora
Henning Giesecke	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora
Ivan Jandrić	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora

Članovi Odbora za reviziju, na dan 31. decembra 2016. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Johannes Proksch	Addiko Bank AG, Beč	Predsjednik
Ingrid Mickl	Addiko Bank AG, Beč	Član
Boris Čabrilo	Addiko Bank AD, Podgorica	Član

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembra 2016. godine, su:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Privredno društvo</u>	<u>Funkcija</u>
Christoph Schoen	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Marko Popović	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Mirko Otašević	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Marija Barjaktarović	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Miloš Miketić	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Milena Bevenja	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Boris Čabrilo	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Aleksandar Borozan	Addiko Bank AD, Podgorica	Član

Na dan 31. decembra 2016. godine, Glavni izvršni direktor Addiko Bank AD, Podgorica, je gospodin Christoph Schoen.

Na dan 31. decembra 2016. godine, direktor Službe interne revizije Addiko Bank AD, Podgorica, je gospođa Aneta Kustudić Vujković.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA**2.1. Osnova za sastavljanje finansijskih iskaza**

Banka sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG“ br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG“ br. 15/12 i 18/13).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS“) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2016. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa ("IFAC") dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.3. Promjene u Upravi i Bordu direktora

Tokom 2016. godine, došlo je do promjena u Upravi Banke. Ivana Pantović je zaposlena na poziciji Izvršnog direktora za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju od 01. jula 2016.

2.4. Koncept nastavka poslovanja

Finansijski iskazi Banke za 2016. godinu sastavljeni su u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

Dana 22. decembra 2014. godine, Advent International i Evropska banka za Obnovu i Razvoj su potpisali ugovor o preuzimanju Hypo Group Alpe Adria AG. Odluka o novom vlasniku je doneta u skladu sa rezolucijom Evropske Komisije donijetom u septembru 2013. godine. Zatvaranje prodajne transakcije bio je predmet odobrenja od strane Evropske Komisije i nadležnih organa, kao i ispunjenja brojnih dodatnih uslova. Transakcija prodaje je okončana u junu 2015. godine.

Do kraja marta 2014. godine, većinski vlasnik Banke je bila Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt.

Dana 27. marta 2014. godine u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore izvršen je prenos akcija izdavaoca Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica sa računa društva Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt na račun sticaoca Hypo SEE Holding AG Klagenfurt, matični broj FN 350921, Alpen-Adria-Platz 1, Klagenfurt, kao rezultat restrukturiranja Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt, iz koje se izdvojilo društvo Hypo SEE Holding AG.

U Hypo SEE Holding AG unešene su akcije svih banaka u jugoistočnoj Evropi koje su bile na spisku za prodaju, dok je dana 30. oktobra 2014. godine Hypo SEE Holding AG promenio je naziv u Hypo Group Alpe Adria AG.

Hypo Alpe-Adria-Bank International AG ostao je vlasnik drugih društava iz holdinga, koji nisu bili na spisku za prodaju, a kasnije je promijenio naziv u Heta Asset Resolution AG.

Ugovor o kupoprodaji i prenosu akcija zaključen je dana 22. decembra 2014. godine između AI Lake (Luxembourg) S.a r.l., kao kupca, i HETA ASSET RESOLUTION AG (nekadašnji: HYPO ALPE-ADRIA-BANK INTERNATIONAL AG), kao Prodavca, a na osnovu ovlašćenja za raspolaganje datog od strane FIMBAG holding društva za bankarska sredstva, osnovano u skladu sa austrijskim Zakonom o stabilnosti finansijskog tržišta.

Sva prava i obaveze prešle su na novog vlasnika počev od 17. jula 2015. godine, koji je određen kao datum presjeka.

Addiko Grupa je iskazala spremnost da podržava poslovanje Banke u narednom periodu kroz razne inicijative. Dokapitalizacija, subordinisani dug sa vremenskim rokom od 10 godina, biznis planovi usaglašeni sa Addiko Grupom su samo neki od pokazatelja odlučnosti same Grupe da investira i podržava Addiko Bank AD, Podgorica u narednom periodu.

U 2016. godini Banka je poslovala u skladu sa zakonskim okvirom u Crnoj Gori.

Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka je iskazala pokazatelj adekvatnosti kapitala u visini od 15,39 %, što je iznad propisanog limita od 10%.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.4. Koncept nastavka poslovanja (nastavak)

Imajući u vidu solidnu kapitalnu bazu i stanje likvidnosti, menadžment Banke smatra da ovi finansijski iskazi mogu biti sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja koji podrazumijeva nastavak redovnih poslovnih aktivnosti u doglednoj budućnosti.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Priznavanje prihoda i rashoda po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda uz primjenu efektivne kamatne stope koja se utvrđuje u trenutku početnog priznavanja finansijskog sredstva/obaveze.

Metod efektivne kamatne stope je metod kojim se računaju troškovi otplate finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza, kao i troškovi dodjeljivanja prihoda ili rashoda od kamata u određenom periodu. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, u kraćem vremenskom periodu na neto knjigovodstvenu vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kada se računa efektivna kamatna stopa, Banka procjenjuje tokove gotovine uzimajući u obzir sve ugovorene uslove finansijskog instrumenta, ali ne uzima u obzir buduće kreditne gubitke. Kalkulacija uključuje sve naknade i iznose plaćene ili primljene između dvije ugovorne strane koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcija i sve druge premije ili diskonte. Kamate se priznaju na vremenskoj osnovi tako da visina kamate zavisi od protoka vremena.

Banka ostvaruje prihode i rashode kamate iz poslovanja sa Centralnom bankom, domaćim i stranim bankama i pravnim i fizičkim licima.

U skladu sa internom metodologijom za praćenje kreditnog rizika, koja je u primjeni od 01. januara 2013. godine, a usklađena je sa zahtjevima MRS 39, prihodi od kamata za obezvrijeđena potraživanja se priznaju po sljedećim pravilima:

- ne priznaje se prihod od kamate obračunat na nominalnu vrijednost obezvrijeđenog potraživanja;
- prihod od kamate od obezvrijeđenih potraživanja može poticati samo od promjene u neto sadašnjoj vrijednosti obezvrijeđenog potraživanja između dva izvještajna perioda (unwinding);
- ne priznaje se prihod od kamate na bazi novčanih plaćanja.

Prihodi po osnovu naknada za bankarske usluge i rashodi po osnovu naknada i provizija se utvrđuju u trenutku dospijeca za naplatu, odnosno kada su ostvareni.

Prihodi po osnovu naknada za odobravanje kredita se razgraničavaju u skladu sa zahtjevima MRS 18 "Prihodi" i MRS 39 "Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje", i priznaju se u bilansu stanja na strani aktive, u skladu sa Odlukom CBCG o kontnom okviru za banke.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije i akreditive koje je Banka izdala u korist klijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada za uzete kredite, naknada za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknada za usluge CBCG i drugih banaka.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.2. Preračunavanje deviznih iznosa**

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Monetarna sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna monetarnih pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti, knjiže se u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Nemonetrane stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti, preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine bili su:

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
USD	0,9487	0,9152
CHF	0,9312	0,9247
GBP	1,1679	1,3550

3.3. Porezi i doprinosi*Tekući porez na dobit*

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica (Sl. list RCG br. 65/01, 12/02, 80/04, Sl. list CG br. 40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha, uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porezi

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja Banke uključuju poreze na imovinu, doprinosi na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti**

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijecom do tri mjeseca.

Obavezna rezerva

Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke („Sl. list CG“ br. 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 73/15, 78/15, 3/16 i 33/16) propisana je obaveza banaka da vrše izdvajanje obavezne rezerve na račun kod Centralne banke. U skladu sa ovom odlukom, obavezna rezerva se obračunava primjenom stope od:

- 9,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 8,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, odnosno 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 9,5%.

Obračunatu obaveznu rezervu banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Na 50% sredstava obavezne rezerve izdvojene po principu iz prethodnog paragrafa, Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Banka može do 25% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora. Naknadu koju je propisala Centralna banka, a koja je definisana u prethodnom stavu, plaća bankama na iznos sredstava koji predstavlja razliku između 50% ukupnih sredstava obavezne rezerve izdvojene i iznosa sredstava koja su izdvojena u obliku državnih zapisa, a najviše na 25% ukupnih sredstava obavezne rezerve.

Banke koje na dan 31. decembra 2016. godine budu izdvojile i držale obaveznu rezervu u obliku državnih zapisa mogu nastaviti da te državne zapise drže kao dio obavezne rezerve do dana njihovog dospijeca, ali ne duže od 31. marta 2017.godine.

3.5. Finansijski instrumenti

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u kategorije zajmova i potraživanja, hartija od vrijednosti koje se drže do dospijeca i finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, kao i hartija od vrijednosti namijenjenih trgovanju. Klasifikacija zavisi od svrhe za koju su finansijska sredstva pribavljena i karakteristika finansijskih sredstava. Rukovodstvo vrši klasifikaciju finansijskih plasmana u momentu inicijalnog priznavanja.

Finansijske obaveze se klasifikuju u kategoriju krediti i pozajmice i vode se po metodi amortizovanog troška.

Zajmovi i potraživanja

Zajmovi i potraživanja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili utvrdivim rokovima plaćanja, koja se ne kotiraju ni na jednom aktivnom tržištu. Uključuju se u kratkoročnu aktivu, osim ukoliko su im rokovi dospijeca duži od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja. U tom slučaju se klasifikuju kao dugoročna sredstva. U bilansu stanja Banke zajmovi i potraživanja su iskazani na pozicijama "Kredit i potraživanja od banaka" i "Kredit i potraživanja od klijenata".

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Mjerenje po amortizovanom trošku

Kreditni i pozajmice se priznaju kada se sredstva prenesu korisniku.

Kreditni su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćene glavnice i ispravku vrijednosti, tj. iznos obezvređenja koji se obračunava na osnovu Odluke Centralne banke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama. Troškovi obezvređenja kredita se priznaju u bilansu uspjeha na poziciji Troškovi obezvređenja, u skladu sa navedenom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom.

Prestanak priznavanja

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju po isteku prava na novčani priliv od finansijskog sredstva ili ako je to pravo prenijeto i Banka je u suštini prenijela sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” 22/12, 55/12 i 57/13) dana 01. januara 2013 počelo je uvođenje i primjena MRS 39 “Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje”.

Aktivu Banke izloženu kreditnom riziku, u smislu ove odluke čine kreditni, pozajmice, kamate, naknade, depoziti kod banaka i avansi i sve druge stavke bilansne aktive kod kojih je Banka izložena kreditnom riziku, kao i vanbilansne pozicije izloženosti: izdate garancije, ostala jamstva, otvoreni akreditivi i odobreni još neiskorišćeni kreditni, kao i druge vanbilansne stavke koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke.

Metodologija za praćenje kreditnog rizika je uređena internim procedurama Banke koje se bave kreditnim rizikom. Ova interna metodologija za praćenje kreditnog rizika osnova je za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

Banka je internu metodologiju praćenja kreditnog rizika za izloženosti na pojedinačnoj osnovi prilagodila nivou procjena na pojedinačnoj osnovi propisanih od strane CBCG, a to je nivo od EUR 50 hiljada. U skladu sa odlukom, iznos obezvređenja stavke bilansne aktive utvrđuje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju. Procjena vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki na pojedinačnoj osnovi obuhvata procjenu nadoknadivosti budućih novčanih odliva za svaku preuzetu vanbilansnu obavezu i obračun iznosa vjerovatnog gubitka za svaku pojedinačnu vanbilansnu stavku koja je uključena u ovu procjenu. Iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki je jednak sadašnjoj vrijednosti očekivanih nenadoknadivih budućih novčanih odliva po tim stavkama.

Procjenu na grupnoj osnovi Banka vrši za potraživanja:

- 1) za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvređivanju, odnosno vjerovatni gubitak;
- 2) koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja (EUR 50 hiljada i više).

Vrednovanje stavki aktive, odnosno ukupne izloženosti za klijenta koja obuhvata i vanbilansne pozicije, detaljno je uređeno internim procedurama Banke koje prate kreditni rizik. U vrednovanje stavki aktive, kao i ukupne izloženosti se uključuju i pravilna i interno propisana utvrđivanja vrijednosti kolateralna, kao dodatnih procjena vrijednosti uz ukupno utvrđivanje kreditne sposobnosti dužnika i procjene drugih relevantnih faktora.

Na osnovu utvrđenog profila rizika za pojedinačne i grupne izloženosti, a na osnovu primjene interne metodologije za praćenje kreditnog rizika, računovodstveno se obezvređuju stavke aktive koje se potom knjigovodstveno evidentiraju na teret rashoda kroz bilans uspjeha, odnosno u bilansu stanja na kontima ispravke vrijednosti. Uknjižavaju se stanja obezvređenja koja odgovaraju obračunu rizika u skladu sa internom metodologijom.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)**

Zajmovi i potraživanja (nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

Dodatno, vjerovatnoća gubitka po osnovu vanbilansih stavki se knjigovodstveno evidentiraju na teret rashoda kroz bilans uspjeha, a u bilansu stanja u korist rezervisanja za gubitke po vanbilasnim stavkama, a u skladu sa internom metodologijom. Obračun potencijalnih gubitaka koji nisu predmet računovodstvenog unosa kroz bilans stanja i bilans uspjeha, su propisane kategorije potrebne za obračun sopstvenih sredstava banke.

Odlukom je takođe predviđeno da se rizična aktiva koja ispunjava uslove za isključivanje iz bilansa banke otpiše iz bilansne aktive i evidentira u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Ovaj tretman odstupa od MRS/MSFI koji ne razdvaja bilansne izloženosti na osnovu kojih se procjenjuje kreditni rizik na bilansu i vanbilansnu edivenciju.

Navedena odluka CBCG propisuje da se potraživanja isključuju iz bilansa banke ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- 1) za neobezbijedeno potraživanje:
 - kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili
 - ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- 2) za obezbijedeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Postupak naplate potraživanja smatra se okončanim, kada:

- 1) je odluka o okončanju stečajnog postupka nad dužnikom postala pravosnažna;
- 2) se banka na osnovu potvrđenog plana reorganizacije dužnika, odrekla određenog potraživanja (otpust duga);
- 3) se donese odluka o obustavljanju postupka izvršenja, iz razloga što izvršenje na predloženim predmetima izvršenja nije moguće sprovesti, ili
- 4) je banka donijela odluku o okončanju postupka naplate potraživanja zbog ekonomske neopravdanosti daljeg vođenja postupka naplate (ako bi troškovi sudskog postupka premašili iznos naplaćenog potraživanja, ako je banka sa pažnjom dobrog privrednika bezuspješno preduzela sve radnje za naplatu potraživanja i slično).

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnanja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

Dodatno, na osnovu navedene odluke, krediti i druga aktiva izložena kreditnom riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije a za potrebe izračunavanja potencijalnih gubitaka (regulatorni zahtjev):

- 1) grupu A - "dobra aktiva" klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- 2) grupu B - "aktiva sa posebnom napomenom"- sa podgrupama B1 i B2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, a te stavke aktive zahtijevaju posebnu pažnju banke jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate po osnovu tih stavki aktive;
- 3) grupu C - "substandardna aktiva"- sa podgrupama C1, C2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu po osnovu tih stavki aktive;
- 4) grupu D - "sumnjiva aktiva" klasifikuje stavke aktive ,odnosno ukupne izloženosti, za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
- 5) grupu E - "gubitak" klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)**

Zajmovi i potraživanja (nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 0% na plasmane klasifikovane u kategoriju A, 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju obuhvataju instrumente kapitala drugih pravnih lica i dužničke hartije od vrijednosti.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju evidentiraju se po fer vrijednosti. Nerealizovani dobitci i gubici po osnovu hartija raspoloživih za prodaju evidentiraju se u okviru nerealizovanih dobitaka i gubitaka u okviru kapitala, dok se hartija od vrijednosti ne proda, naplati ili na drugi način realizuje, ili dok ta hartija od vrijednosti nije obezvrijeđena. Kada se hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju otuđe ili kada im se umanjí vrijednost, kumulirane korekcije fer vrijednosti priznate u okviru kapitala evidentiraju se u bilansu uspjeha.

Prihodi od kamata na dužničke hartije od vrijednosti se obračunavaju i pripisuju mjesečno.

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospjećem, za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do dospjeća.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravke vrijednosti, odnosno gubitak po osnovu obezvrjeđenja. Amortizovana vrijednost obračunava se uzimajući u obzir sve diskonte ili premije pri kupovini u toku perioda dospjeća.

Prihodi po osnovu obračunatih kamata na ove instrumente se obračunavaju metodom efektivne kamatne stope i iskazuju u okviru prihoda od kamata i ostalih prihoda.

3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja

Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja su iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvređenje. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti. Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, u zavisnosti od toga šta je primjenljivo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Knjigovodstvena vrijednost zamijenjenog sredstva se isknjižava. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete bilans uspjeha perioda u kome su nastali.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja, primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se osnovna sredstva odnosno nematerijalna ulaganja u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja i nije bilo promjena u stopama amortizacije u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu:

Kompjuterska oprema	20%
Namještaj i druga oprema	10%
Nematerijalna ulaganja	7% - 20%

Obračun amortizacije nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje kada se sredstva stave u upotrebu.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja (nastavak)**

Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Knjigovodstvena vrijednost sredstva svodi se odmah na njegovu nadoknadivu vrijednost ukoliko je knjigovodstvena vrijednost veća od njegove procijenjene nadoknadive vrijednosti.

Nematerijalna ulaganja obuhvataju prava korišćenja licenci i softvera.

Umanjenje vrijednosti

Za sredstva koja podliježu amortizaciji testiranje na umanjenje njihove vrijednosti vrši se kada događaji ili izmjenjene okolnosti ukažu da knjigovodstvena vrijednost možda neće biti nadoknadiva. Gubitak zbog umanjenja vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknadive vrijednosti. Nadoknadiva vrijednost je vrijednost veća od fer vrijednosti sredstva umanjene za troškove prodaje i vrijednosti u upotrebi. Za svrhu procjene umanjenja vrijednosti, sredstva se grupišu na najnižim nivoima na kojima mogu da se utvrde odvojeni prepoznatljivi novčani tokovi (jedinice koje generišu gotovinu).

3.7. Stečena aktiva

Zemljište, građevinski objekti i oprema nad kojima je Banka stekla vlasništvo po osnovu naplate potraživanja (koja ne ispunjavaju uslove priznavanja u okviru pozicije sredstva namijenjena prodaji u skladu sa zahtjevima MSFI 5) iskazuju se na poziciji "Ostala aktiva" u skladu sa MRS 2 -Zalihe.

Stečena aktiva je iskazana po nižoj od nabavne vrijednosti koja uključuje nabavnu cijenu i poreske dažbine koje se mogu pripisati sticanju sredstava i procijenjene tržišne vrijednosti. Razlika između iznosa potraživanja i vrijednosti stečene aktive knjižena je na teret bilansa uspjeha u okviru stavke Troškovi obezvređenja (Napomena 7).

3.8. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti priliva, bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva (umanjenog za transakcione troškove) i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope. Naknade plaćene pri pribavljanju kredita priznaju se kao transakcioni troškovi do iznosa za koji je vjerovatno da će dio ili cio kredit biti povučen. U tom slučaju, naknada se razgraničava do konačnog povlačenja kredita. Banka ima obaveze po osnovu kratkoročnih i dugoročnih kredita. Dugoročni krediti predstavljaju kredite koji su uzeti na period duži od godinu.

3.9. Obaveze prema zaposlenima*Primanja zaposlenih*

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada, kao i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale. Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Fondu PIO Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

Otpremnine i jubilarne nagrade

Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa od strane Banke prije datuma redovnog penzionisanja, ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa u zamjenu za otpremninu. Banka priznaje otpremninu pri raskidu radnog odnosa kada je evidentno obavezno da: ili raskine radni odnos sa zaposlenim u skladu sa detaljnim zvaničnim planom, bez mogućnosti odustajanja; ili da obezbijedi otpremninu za prestanak radnog odnosa u cilju smanjenja broja zaposlenih.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Obaveze prema zaposlenima (nastavak)

Otpremnine i jubilarne nagrade (nastavak)

Banka je u zakonskoj obavezi da isplati naknadu zaposlenima prilikom odlaska u penziju. Naknada se isplaćuje u visini šest prosječnih zarada kod poslodavca. Otpremnine koje dospijevaju u razdoblju dužem od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja svode se na sadašnju vrijednost. Procjena i obračun ovih rezervisanja vrši se interno. U skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom, povodom radnog jubileja Banke i zaposlenog, kao i za posebno angažovanje i rezultate rada, zaposlenom se mogu dodjeljivati nagrade. Radnim jubilejom zaposlenog smatra se njegov rad kod istog poslodavca u trajanju od 10, 20 i 30 godina. Odluku o vrsti i visini nagrade zaposlenom za posebno angažovanje i rezultate rada donosi Banka. Jubilarne nagrade nijesu definisane internim politikama Banke.

3.10. Zakupi

Zakupi u kojima Banka kao zakupac preuzima sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom klasifikuju se kao finansijski lizing. Svi ostali najmovi su operativni lizing.

Finansijski lizing

Davaoci lizinga priznaju sredstva pod finansijskim lizingom u svojim bilansima stanja i prezentuju ih kao potraživanje u iznosu jednakom neto investiranju u lizing. Davalac lizinga prenosi skoro sve rizike i koristi svojstvene pravnom vlasništvu, pa se potraživanje po osnovu lizinga tretiraju kao isplata glavnice i prihod od finansiranja.

Kod davaoca lizinga, finansijski prihod se alocira na period trajanja lizinga.

Kod korisnika lizinga, minimalna plaćanja se dijele na finansijski trošak i smanjenje neizmirene obaveze za lizing. Amortizacija sredstva se uključuje u bilans uspjeha korisnika lizinga.

Banka se bavi poslovima finansijskog lizinga (Napomena 16).

Operativni lizing

Subjekt kao davalac lizinga

Lizing se klasifikuje kao operativni ako se njime ne prenose značajno svi rizici i koristi svojstveni vlasništvu.

Sredstva koja se koriste za operativni lizing priznaju se u izvještaju o finansijskom položaju davaoca lizinga po nabavnoj vrijednosti i za njih se obračunava amortizacija koja je u skladu sa politikom obračuna amortizacije vlastitih sredstava. Prilivi od zakupa se priznaju kao prihod perioda.

Ukoliko je davalac lizinga imao početnih direktnih troškova kod ostvarivanja aranžmana o operativnom lizingu, ti troškovi se mogu priznati kao rashod perioda ili se mogu odgoditi i rasporediti na prihod tokom trajanja lizinga, proporcionalno priznavanju prihoda od zakupa.

Subjekt kao korisnik lizinga

Rate po osnovu operativnog lizinga se priznaju kao trošak na linearnoj osnovi za vrijeme trajanja lizinga, osim kada postoji neka druga sistematska osnova koja bolje odslikava vremenski šablon trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva. Potencijalne naknade nastale na osnovu operativnog lizinga priznaju se kao trošak u periodu u kojem su nastale.

U slučaju kada se odobravaju lizing olakšice, one ulaze u sastav operativnog lizinga i priznaju se kao obaveza. Ukupna korist od olakšica priznaje se kao smanjenje troškova iznajmljivanja na linearnoj osnovi, osim kada postoji neka druga sistematska osnovu koja bolje odslikava vremensku strukturu trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11 Kapital

Osnovni kapital

Obične akcije se klasifikuju kao kapital. Nominalna vrijednost akcije predstavlja proizvod nominalne cijene pojedinačne akcije i ukupnog broja akcija.

Zarada po akciji

Akcije Banke su akcije koje su listirane na berzi. Banka izračunava i objavljuje zarade/gubitke po akciji u skladu sa MRS 33 "Zarada po akciji". Osnovna zarada/gubitak po akciji izračunava se dijeljenjem zarade/gubitka koji pada na teret akcionara Banke sa ponderisanim prosječnim brojem redovnih akcija za period (Napomena 24). Banka nema druge potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije na akcije.

3.12. Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranjem i akreditive. Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu, ako i kada postanu plativi. Rezervisanja za moguće gubitke po preuzetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka, u skladu sa kriterijumima utvđenim u odlukama CBCG o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom (Napomena 3.5).

3.13. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji MRS 24 "Objelodanjivanja povezanih strana" povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno s drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nisu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;
- fizičke osobe koje direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlaštenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu ekonomskih odnosa, a ne samo na pravni oblik.

Na osnovu odredbi Zakona o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, 44/10 i 40/11), lica povezana sa bankom su:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz alineje 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa rezervisanja po kreditima, kamatama i vanbilansnim stavkama. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će vrijednosti sredstava i obaveza, iskazanih u finansijskim iskazima, imati u narednoj finansijskoj godini. Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim relevantnim faktorima.

Obezvredenje bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama

Banka na mjesečnom nivou vrši analizu kreditnog portfolija u cilju procjene obezvređivanja potraživanja, te vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku u odgovarajuće klasifikacione grupe, u skladu sa usvojenom metodologijom usklađenom sa zahtjevima MRS 39. Klasifikacione grupe pokazuju stepen izloženosti kreditnom riziku. U tom procesu, Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju mjerljivo smanjenje u procijenjenim budućim novčanim tokovima od kreditnog portfolija na pojedinačnom nivou izloženosti ili na grupnom nivou (kad ne postoje objektivni dokazi o obezvređenju ili izloženost pojedinačno nije značajna). Procijenjeni iznos obezvređivanja vrijednosti stavki aktive i vanbilansa se priznaje u bilansu uspjeha Banke.

Kriterijumi za klasifikaciju uključuju procjenu kreditne sposobnosti dužnika, urednost dužnika u izmirivanju obaveza, procjenu kvaliteta kolaterala i procjenu drugih relevantnih faktora. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza, ali stvarni rezultati mogu odstupati od procjena. Rukovodstvo koristi stope rezervisanja utvrđene interno razvijenom metodologijom za sva sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika. Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore objelodanjani su u Napomeni 3.5, kao i detaljnije u Napomeni 5.5.

Poslovna politika Banke je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive ili pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije, kao i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti.

Ipak, treba istaći da ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje kredita i ostale finansijske aktive ili pasive, pošto zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je, u datim okolnostima, najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu se dobija na osnovu objavljene tržišne cijene na datum odmjerenja.

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Iako tehnike vrednovanja u dobroj mjeri odražavaju tržišne uslove na dan odmjerenja, isti se ipak mogu razlikovati od tržišnih uslova prije i posle toga dana.

Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument. Promjena procjena tih faktora bi mogla uticati na prikazanu fer vrijednost finansijskih instrumenata namijenjenih za prodaju.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA (nastavak)

Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenih određen je na osnovu aktuarskog obračuna, uz primjenu aktuarskih pretpostavki: diskontna stopa, budući rast plata u skladu sa stopom inflacije i napredovanja, i rast plata po osnovu minulog rada, kao i promjene u broju zaposlenih koji stižu pravo za isplatu ugodnosti. S obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti.

Korisni vijek trajanja nematerijalne imovine, zgrada i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja, zgrada i opreme u svakom periodu godišnjeg izvještavanja.

Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA

5.1. Uvod

Koncept i principi upravljanja rizikom

U Banci koncept upravljanja rizikom obuhvata tri ključne komponente:

- komponenta kontrole rizika koju čine identifikacija, analiza, mjerenje, monitoring i izvještavanje na portfolio nivou,
- komponenta limitiranja rizika i
- izvršna komponenta upravljanja u smislu usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja, smanjivanja, transfera ili transformacije rizika.

Sljedeći principi su osnova za ukupno upravljanje rizicima:

1. princip: Odgovornost Odbora direktora Banke za Strategiju rizika Banke

Odbor direktora Banke definiše sveukupnu poslovnu strategiju. Bazirano na rizicima svojstvenim usvojenoj poslovnoj strategiji, Odbor direktora uz podršku Izvršnog direktora nadležnog za rizike i Odjeljenja kontrole rizika definiše Strategiju upravljanja rizicima. Ovim dokumentom se postavljaju koncepti preuzimanja definisanih rizika i način limitiranja izloženosti.

2. princip: Jasna definicija organizacione strukture i procesa upravljanja rizicima

Organizaciona struktura u procesu upravljanja rizikom u Banci je jasno definisana i ustanovljena na način koji pokriva sve kategorije rizika kojima Banka upravlja. Sve uloge i odgovornosti u procesu upravljanja rizikom su definisane, usaglašene i dokumentovane.

3. princip: Odvajanje odgovornosti

U svrhu izbjegavanja konflikta interesa, izvršeno je jasno odvajanje funkcija u sve tri komponente procesa upravljanja rizikom na svim nivoima organizacije. Upravljanje u smislu usmjeravanja i vršenja akcija, koje uključuje sve tržišne organizacione jedinice limitiranje rizika i kontrola rizika.

4. princip: Rizični kapital je glavni parametar u upravljanju

Rizični kapital služi kao mjerna jedinica za ekvivalentne izloženosti riziku u različitim oblastima poslovanja. Rizični kapital predstavlja osnovu za upravljanje rizikom sa adekvatnom strukturom limita. Dodatno, uz upravljanje koje proizilazi iz (ekonomskog) koncepta rizičnog kapitala, Banka treba da ispuni regulatorne zahtjeve solventnosti (minimalni standardi kapitala ustanovljeni od strane Centralne banke Crne Gore), a u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.1. Uvod (nastavak)

Koncept i principi upravljanja rizikom (nastavak)

5. princip: Standardi na nivou Addiko Grupe za mjerenje i procjenu rizika

Za mjerenje i procjenu rizika usvojeni su standardi na nivou Grupe. Svi identifikovani rizici na nivou Grupe se mjere korišćenjem metoda koje su odobrene od strane nadležnih sektora Grupe i/ili Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. Grupa je odgovorna za razvoj i unapređenje metoda, modela i procedura i obezbjeđuje preporuke za njihovu implementaciju u Addiko Grupi.

6. princip: Adekvatan sistem limita

Ograničenja izloženosti data od strane Centralne banke Crne Gore su uključena u sistem limita Banke. Takođe, usvojeni su i limiti važeći na nivou Grupe za upravljanje izloženošću i upotrebu kapitala. Ovi limiti su predloženi od strane Sektora kontrole rizika i odobreni od strane Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. U slučaju prekoračenja postavljenih limita, odmah se preduzimaju akcije na smanjenju rizika od strane odgovornih organizacionih jedinica i komiteta u Banci.

7. princip: Blagovremeno i dosljedno praćenje rizika

Svi identifikovani rizici se blagovremeno i dosljedno prate. Mjerljivi rizici se mjere primjenom kvantitativnih metoda, dok se nemjerljivi rizici analiziraju kvalitativno. Kvantitativne metode uključuju praćenje unaprijed utvrđenih limita, gdje je moguće kvantifikovati izloženost pojedinoj vrsti rizika. Kvalitativno se prati izloženost operativnom riziku do trenutka prikupljanja kritične mase podataka za njegovo kvantitativno praćenje. Određene kvalitativne ocjene se primjenjuju i kod mjerenja izloženosti riziku zemlje.

8. princip: Blagovremeno i dosljedno izvještavanje i obavještavanje o rizicima

Svestran i efikasan interni sistem izvještavanja o rizicima je neophodan za postizanje blagovremene i sadržajne kontrole postojećih rizika u poslovnim aktivnostima Banke. Interni izvještaji o riziku se formiraju u predefinisanim vremenskim intervalima (npr. izvještaji Odboru direktora banke, Odboru za upravljanje aktivom i pasivom) i po potrebi. Eksterna izvještavanja o riziku su u skladu sa tekućim zahtjevima Centralne banke Crne Gore i sektora Grupe, koji uspostavljaju i minimalne standarde izvještajnih instrumenata i procesa.

9. princip: Jasna i sveobuhvatna dokumentacija

Sve relevantne metode, procedure, organizacione i operativne strukture i procesi su dokumentovani na jasan i blagovremen način, da bi se obezbijedila transparentnost i preciznost.

10. princip: Usaglašenost sa zahtjevima Centralne banke Crne Gore

Upravljanje rizicima u Banci je u saglasnosti sa tekućim zakonskim i podzakonskim aktima Centralne banke Crne Gore.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.1. Uvod (nastavak)

Rizici i kategorije rizika

Banka razlikuje sljedeće kategorije rizika:

Tržišni rizik je definisan kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. U najvećoj mjeri se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.

Rizik likvidnosti se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospjeća (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). S druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadatom vremenu.

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. Ova definicija uključuje i rizik druge strane, emitenta i plasmana. Rizik zemlje je specijalni oblik rizika druge strane i pojavljuje se u formi rizika transfera (nemogućnost zemlje da izvrši transfer novca) i kao političko-ekonomski rizik (nepovoljni uticaji političko-ekonomske situacije zemlje na kreditnu sposobnost klijenta). Banka posmatra ovaj rizik podvrstom kreditnog rizika, koji se dokumentuje i prati zasebno.

Operativni rizik u Banci se definiše kao rizik pojave gubitka usljed nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usljed eksternih faktora i uticaja.

Rizik usklađenosti u Banci se definiše kao rizik izlaganja pravnim ili regulatornim sankcijama, nastanku značajnih finansijskih gubitaka ili gubitka reputacije koje Banka može pretrpjeti kao rezultat neusklađenosti sa zakonima, pravilima, propisima i standardima bankarskog poslovanja.

Ostali rizici obuhvataju strateški, reputacioni, poslovni i rizik kapitala kojima je Banka izložena. Kao najvažniji izdvajaju se rizik reputacije (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u poslovnom obimu i/ili maržama).

5.2. Upravljanje kapitalom

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala,
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu "nastavka poslovanja",
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona,
- Koeficijent solventnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl.list CG” 60/08, 41/09 i 55/12) sopstvena sredstva Banke se sastoje od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisione premije;
- 3) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 4) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 5) neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- 6) dobit u tekućoj godini za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;
- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- 1) nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 5) hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 6) revalorizacione rezerve.

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

U vezi obračuna rizikom ponderisane aktive i vanbilansnih stavki za potrebe kapitala za kreditni rizik, rizična bilansna i vanbilansna aktiva se utvrđuju u skladu sa propisanim ponderima rizičnosti za sve tipove aktive, a na osnovu Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala banaka.

Banka izračunava potrebni kapital za tržišne rizike u skladu sa regulativom CBCG. Potrebni kapital za tržišne rizike predstavlja zbir potrebnog kapitala za:

- 1) pozicijski rizik, koji obuhvata cjenovni rizik i rizik kamatne stope;
- 2) devizni rizik, i
- 3) rizik poravnanja i rizik druge ugovorne strane.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.2. Upravljanje kapitalom (nastavak)**

Osim kreditnog, tržišnog, operativnog i rizika zemlje, Banka mjeri, prati i limitira rizik kamatne stope iz bankarske knjige i rizik likvidnosti. Preuzimanje, mjerenje, praćenje, limitiranje, kontrola i korektivne akcije su propisane sljedećim dokumentima: Politika upravljanja rizikom likvidnosti, Plan upravljanja likvidnošću u kriznim situacijama, Poslovnik rada Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom, Politika upravljanja tržišnim rizikom, odgovarajuće procedure i radna uputstva u pojedinačnim sektorima i odjeljenjima.

Banka je identifikovala i rizik usklađenosti, koji se prati na način kako je definisano u Politici koja uređuje kontrolu usklađenosti poslovanja.

U Banci je implementiran proces interne procjene adekvatnosti kapitala, kojim se u prvom redu utvrđuje rizični profil Banke, raspoloživi interni kapital za pokriće potreba za kapitalom, kao i visina internog kapitala potrebnog za pokriće materijalnih rizika za koje je primjenjiv kvantitativni ili kvalitativni pristup izračuna. Osim rizika tzv. prvog stuba koji su uzeti u obzir prilikom regulatornog obračuna potrebnog kapitala, ovim procesom se procjenjuju i kamatni rizik iz bankarske knjige, rizik koncentracije, rizik likvidnosti kao i ostali rizici.

Obračun internog kapitala je baziran na osnovnim elementima sopstvenih sredstava koji se umanjuju za gubitke tekuće i prethodnih godina, kao i za iznos nematerijalne imovine, a uvećava se za neraspoređenu dobit tekuće i prethodnih godina, revalorizacije rezerve, kursne razlike i hibridni kapital.

Definisana su četiri metoda za obračun potrebnog internog kapitala za pokriće rizika:

- Regulatorni metod (jednostavni ili standardni),
- Ostali kvantitativni metodi koji predstavljaju dobru bankarsku praksu (VaR modeli, scenario analize, itd),
- Ostali kvalitativni metodi (tj. ekspertske stavove zaposlenih i menadžmenta), i
- Rizik se ne mjeri iznosom potrebnog internog kapitala (bez obzira na materijalnost ne može biti izražen kao zahtjev za kapitalom).

Metodologija obračuna potrebnog kapitala je određena za sve materijalne tipove rizika:

- Tržišni rizik - ostali kvantitativni metodi (VaR);
- Kreditni rizik - ostali kvantitativni metodi sa specijalnim ograničenjem da ako tako izračunati zahtjev za kapitalom bude manji od iznosa po standardnom regulatornom metodu, priznaje se ovaj drugi. Banka primjenjuje jednofaktorski model aktive u okviru konteksta Basel II odredbi. Za mjerenje zahtjeva za internim kapitalom po osnovu rizika zemlje koristi se IRB formula za preduzeća, banke i zemlje. Primijenjeni parametri su izvedeni iz eksternih rejtinga zemalja;
- Operativni rizik - jednostavni metod propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Rizik likvidnosti - kvantitativni metod - VaR;
- Rizik objekta - standardizovani pristup propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Ostali rizici (strateški, reputacioni, poslovni, rizik kapitala) - Banka alocira 5% od minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom u istom izvještajnom periodu.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Upravljanje kapitalom (nastavak)

U sljedećoj tabeli je prikazana struktura sopstvenih sredstava Banke na dan 31. decembar 2016. godine (sa uporednim podacima 2015. godine), kao i koeficijent adekvatnosti kapitala za godinu izvještavanja:

Osnovni elementi sopstvenih sredstava	2016.	2015.
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	125.100	124.100
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	125.100	124.100
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	95.891	82.349
Gubitak iz tekuće godine	11.013	21.654
Nematerijalna imovina	211	194
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	-	2.582
Ukupno odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	107.115	106.779
Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke)	17.985	17.321
Dopunski elementi sopstvenih sredstava		
Subordinisani dug	5.500	-
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava	5.500	-
Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva	5.502	-
Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	23.485	17.321
SOPSTVENA SREDSTVA (osnovni kapital +dopunski kapital)	23.485	17.321
Rizična aktiva:		
Bilansna aktiva	119.822	103.628
Vanbilansna aktiva	12.861	9.925
Ukupno rizična aktiva	132.683	113.553
Potreban kapital za ostale rizike	2.115	2.322
Adekvatnost kapitala	15,39%	12,74%

Na kraju 2016. godine Banka je ostvarila neto gubitak u vrijednosti od EUR 11.013 hiljada koji se uključuje u odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala, a slijedeći odredbe Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala banaka.

5.3. Tržišni rizik

Tržišni rizik se definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima evidentiranim bilansno i vanbilansno, uzrokovane promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i na rizike povezane sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu, kao što su rizik druge ugovorne strane, emitenta i plasmana.

Odgovornosti za upravljanje tržišnim rizicima

Za upravljanje tržišnim rizikom, kojem je Banka izložena, odgovoran je Odbor direktora, koji ovlašćuje Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) da sprovodi Politiku upravljanja tržišnim rizikom i donosi operativne odluke koje imaju za cilj efikasno i uspješno upravljanje tržišnim rizicima.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Služba za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu

Ova ekspertska funkcija operativno sprovodi odluke ALCO komiteta vezane za smanjenje izloženosti tržišnim rizicima i održavanje neto otvorene devizne pozicije Banke u okviru limita, kao i daje predloge vezane za hedžing tržišnih rizika i godišnju strategiju investiranja i trgovanja.

Odjeljenje kontrole rizika

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor izloženosti Banke tržišnim rizicima. Odjeljenje kontrole rizika je dužno da mjerenje i kontrolu tržišnih rizika vrši najmanje na mjesečnom nivou i o tome izvještava Odbor direktora i ALCO komitet.

Najmanje kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na tržišne rizike i o tome izvještava ALCO komitet i Odbor direktora Banke. Za svaki od stres scenarija postoje dokumentovane pretpostavke koje su se koristile za analizu promjena.

Nadležni tržišni sektori

Tržišni sektori su dužni da se pridržavaju odluka donijetih na sjednicama Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (odluke o hedžingu, odluke o indikatorima koji će se koristiti za formiranje ukupne kamatne stope na strani aktive i pasive, odluke o opcijama prijevremenog vraćanja ili povlačenja na nivou proizvoda, odluka o procesima implementacije novih proizvoda, i sl.), s ciljem adekvatnog upravljanja tržišnim rizicima.

Oblasti u kojima se vrši identifikacija, kontrola i ograničavanje rizika

Oblasti/djelatnosti/aktivnosti Banke za koje je identifikovano da predstavljaju područja izvora izloženosti tržišnom riziku, za koje se uspostavljaju limiti i vrši kontrola, kategorisane su kako slijedi:

- 1) Trgovačka knjiga koja predstavlja grupisane aktivnosti trgovine u kratkom roku (kraćim od godine dana) i s namjerom ostvarivanja dobiti u kratkom roku od stvarne ili očekivane razlike između njihove nabavne i prodajne cijene, ili od drugih promjena cijena ili kamatnih stopa.
- 2) Bankarska knjiga je definisana kao skup svih bilansnih i vanbilansnih stavki Banke koje se ne smatraju pozicijama iz trgovačke knjige. Osim pozicija nastalih trgovinom u bankarskoj knjizi investicija, obuhvata i sve pozicije otvorene kreditnom aktivnošću, kao i emisijom dužničkih hartija od vrijednosti.

Uspostavljeni limiti za pozicije Trgovačke i bankarske knjige investicija se prate na dnevnom nivou.

Sve pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se iskazuju po tržišnoj vrijednosti ("mark to market" princip).

Za praćenje limita na portfolio nivou zaduženo je Odjeljenje kontrole rizika, kao i za praćenje pojedinačnih limita i perioda držanja instrumenata u Trgovačkoj knjizi.

5.3.1. Devizni rizik

Devizni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usljed promjena u valutnim kursevima i/ili neusklađenosti na nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

Mjerenje i praćenje deviznog rizika vrši se kroz dnevno utvrđivanje neto otvorene devizne pozicije u apsolutnom iznosu pojedinačno i agregatno za sve valute, kao i procentualno u odnosu na sopstvena sredstva Banke, pojedinačno i agregatno. Neto devizna pozicija se utvrđuje u skladu sa podzakonskim aktima Centralne banke koji regulišu ovu oblast.

Deviznom aktivom i deviznim obavezama smatraju se i devizna aktiva i devizna pasiva čija se vrijednost u EUR izračunava na bazi odnosa kursa EUR prema drugoj valuti (ugovor sa deviznom klauzulom).

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.3. Tržišni rizik (nastavak)
5.3.1. Devizni rizik

Devizni rizik se prati dnevno, i kao izražen VaR (Value at Risk) za neto otvorene pozicije u svim valutama pojedinačno. VaR izračun po Monte Karlo simulaciji predstavlja iznos potencijalnog gubitka na dnevnom nivou po osnovu promjene deviznog kursa sa vjerovatnoćom od 99% da stvarni gubitak neće biti veći od izračunatog.

Najmanje mjesečno se vrši stres testiranje osjetljivosti na promjenu kursa svih valuta $\pm 15\%$ i o tome izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom. Dnevno se testira uticaj promjene kursa uzimanjem tekućih vrijednosti kurseva Evropske Centralne Banke i njihove promjene - 1%.

Upravljanje deviznim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limiti se postavljaju na iznos ukupne neusklađene pozicije, kao i dnevni VaR, a kontrolišu dnevno.

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2016. godine.

	USD	CHF	GBP	Ostale valute	Ukupno strane valute	Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
SREDSTVA							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	479	387	202	-	1.068	57.731	58.799
Kreditni i potraživanja od banaka	3.200	8.983	54	5	12.242	5.931	18.173
Kreditni i potraživanja od klijenata	-	4.391	-	-	4.391	164.797	169.188
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	-	-	-	165	165
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelosti	-	-	-	-	-	4.858	4.858
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	-	-	583	583
Ukupno	3.679	13.761	256	5	17.701	234.065	251.766
OBAVEZE							
Depoziti banaka	-	-	-	-	-	350	350
Depoziti klijenata	3.650	76	216	2	3.944	160.428	164.372
Pozajmljena sredstva od banaka	-	14.969	-	-	14.969	30.646	45.615
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	-	-	10.283	10.283
Subordinisani dugovi	-	-	-	-	-	5.502	5.502
Ostale obaveze	4	-	-	-	4	2.196	2.290
Ukupno	3.654	15.045	216	2	18.917	209.405	228.322
Neto devizna pozicija							
- 31. decembar 2016. godine	25	(1.284)	40	3	(1.216)	24.660	23.444
- 31. decembar 2015. godine	(22)	(2.539)	55	10	(2.496)		

Kretanje kursa američkog dolara (USD), britanske funte (GBP), nema značajnog uticaja na neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembar 2016. godine. Ukoliko bi se kurs navedenih valuta povećao/smanjio za 10% uticaj bi bio dobitak/gubitak EUR 7 hiljada. Za USD bi donijela dobitak/gubitak od EUR 3 hiljade, a za GBP bi bio EUR 4 hiljada. Rast kursa švajcarskog franka (CHF) za 10% vodio bi do gubitka od EUR 128 hiljada, dok bi slabljenje švajcarske valute od 10% dovelo do dobitka od EUR 128 hiljada, uz pretpostavku da iznos neusklađene pozicije ostane isti.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik (nastavak)

5.3.2. Rizik promjene kamatne stope

Rizik kamatne stope je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena kamatnih stopa i obuhvata:

- rizik neusklađenosti dospjeća, koji predstavlja izloženost nastalu usljed nejednakih promjena kamatnih stopa po različitim rokovima dospjeća (fiksne stope), odnosno različitim rokovima ponovnog utvrđivanja cijene (varijabilne stope) osjetljivih stavki aktive, pasive i vanbilansa;
- bazni rizik je izloženost nastala usljed nekorelisanih promjena između različitih indeksa kamatnih stopa;
- rizik krive prinosa (izloženost nastala usljed nejednakih pomjeranja kamatnih stopa u različitim periodima dospjeća);
- rizik ugrađene opcije je izazvan izloženošću mogućim promjenama u očekivanim ili ugovorenim tokovima gotovine ili iz promjene dospjeća koje dovode do ponovnog utvrđivanja cijena.

Mjerenje izloženosti riziku kamatne stope pozicija Bankarske knjige se ostvaruje kroz korišćenje sistema GAP izvještaja kojim se raspoređuju pozicije aktive i pasive, kao i vanbilansa (ukoliko su izložene tom riziku) u odgovarajuće vremenske okvire prema najskorijem sljedećem datumu dospjeća ili ponovnog određivanja cijena. Mjerenje se vrši na mjesečnom nivou.

Na mjesečnom nivou se takođe korišćenjem gap analize izvještava o izloženosti pozicija baznom riziku, kao i veličini izračunatog VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99%.

Osim navedenog, Odjeljenje kontrole rizika na mjesečnom nivou vrši mjerenje i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka za sve značajne valute pojedinačno (značaj je određen veličinom izloženosti i likvidnošću valute), a po ostalim valutama zbirno (pokazatelj Equity ratio). U značajne valute spadaju EUR, USD, CHF, GBP, CAD, JPY, RSD.

Rezultati mjerenja predstavljaju osnovu za donošenje odgovarajućih odluka Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom.

Upravljanje kamatnim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limitirani su Equity ratio pokazatelj, kao i mjesečno izračunati VaR. Pokazatelj Equity ratio je ograničen na 20% sopstvenih sredstava Banke, dok izračunati VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99% na mjesečnom nivou ne treba da prelazi 150 EUR.

Upravljanje rizikom kamatne stope je dopunjeno praćenjem osjetljivosti bilansa uspjeha Banke u odnosu na različita scenaria promjene kamatnih stopa. Osjetljivost bilansa uspjeha je efekat pretpostavljenih promjena u kamatnim stopama na neto prihode od kamata u toku jedne godine.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.3. Tržišni rizik (nastavak)
5.3.2. Rizik promjene kamatne stope (nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2016. godine:

	U hiljadama EUR		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	58.799	58.799
Kredit i potraživanja od banaka	1.992	16.181	18.173
Kredit i potraživanja od klijenata	169.188	-	169.188
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	165	165
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	4.858	-	4.858
Ostala finansijska potraživanja	-	583	583
Ukupna sredstva	176.038	75.728	251.766
OBAVEZE			
Depoziti banaka	-	350	350
Depoziti klijenata	159.408	4.964	164.372
Pozajmljena sredstva od banaka	45.615	-	45.615
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	10.283	-	10.283
Subordinisani dugovi	5.502	-	5.502
Ostale obaveze	-	2.290	2.290
Ukupno obaveze	220.808	7.604	228.412
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa: - 31. decembar 2016. godine	(44.770)	68.124	23.354

5.3.3. Rizik promjene cijena finansijskih instrumenata i gotovinskih tokova

Cjenovni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjene cijena finansijskih instrumenata, evidentiranih bilansno.

Mjerenjem cjenovnog rizika se obezbjeđuju podaci o uticaju na prihode i kapital Banke nastalog usljed promjena u tržišnim cijenama.

Postavljeni limiti ograničavaju veličinu ulaganja i definišu prihvatljiv gubitak za Banku. Vrijednost ulaganja, odnosno tržišna vrijednost portfolia se utvrđuje dnevno. Takođe, praćenje poštovanja postavljenih limita se odvija na dnevnom nivou.

Važećom Strategijom rizika je predviđeno izbjegavanje ove vrste rizika kroz zabranu otvaranja pozicija u vlasničkim hartijama od vrijednosti, kao i sopstvenih pozicija Banke.

5.4. Rizik likvidnosti

Likvidnost Banke se definiše kao sposobnost da izvršava svoje obaveze u skladu sa rokom dospeljeća.

Rizik likvidnosti se definiše kao rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će banka za izmirenje obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva uz troškove koji su veći od uobičajenih.

Svoje obaveze iz poslovanja Banka izvršava iz sljedećih izvora:

- Tekućih novčanih priliva,
- Priliva od prodaje likvidnih instrumenata,
- Pozajmljenih sredstava sa tržišta.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) definiše, donosi odluke i prati sprovođenje Politike upravljanja rizikom likvidnosti.

Ekspertska funkcija za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu je odgovorna za upravljanje kratkoročnom likvidnošću Banke, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću.

Menadžer za likvidnost prati kratkoročnu likvidnost kroz sagledavanje i poređenje raspoloživih likvidnih novčanih sredstava i najavljenih potreba za likvidnim novčanim sredstvima od strane drugih poslovnih sektora Banke. Upravlja profilom likvidnosti, pokazateljima i rezervama, a takođe aktivno učestvuje u planiranju.

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor likvidnosti na rok (preko trideset dana) u svim valutama. Odjeljenje kontrole rizika takođe određuje načine i postupke za kvantitativno i kvalitativno mjerenje likvidnosti.

Nadležni tržišni sektori aktivno učestvuju u procesu upravljanja kratkoročnom (dnevnom) likvidnošću, odnosno likvidnošću na rok do trideset dana. Nadležni sektori su dužni da, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću, dostavljaju podatke o planiranim (dnevnom i mjesečnim) prilivima i odlivima sa svih računa i u svim valutama.

S obzirom da ovi podaci imaju direktan uticaj na donošenje odluka u vezi sa likvidnošću, pravilnost i ažurnost dostavljenih podataka je od posebnog značaja za šta su ovi sektori odgovorni. Svaka promjena u predviđenim prilivima i odlivima mora blagovremeno biti proslijeđena Službi za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu.

Način praćenja i mjerenja likvidnosti

Kratkoročna (dnevna) likvidnost

Osnovni instrumenti i pokazatelji za praćenje i mjerenje kratkoročne (dnevne) likvidnosti su:

- Priprema i praćenje plana novčanih tokova u određenom vremenskom razdoblju (nedjeljno praćenje za period od 1 godine od dana izvještavanja);
- Analiza kretanja i projekcija usklađenosti novčanih tokova u pojedinim vremenskim intervalima i poštovanje postavljenih limita za scenarije normalnih uslova poslovanja, krize srednjeg inteziteta, kao i u slučaju ozbiljnih poremećaja na tržištu, na nedjeljnom i mjesečnom nivou;
- Obim potencijalnih novčanih tokova koje je moguće pokriti korišćenjem sekundarnih izvora likvidnosti;
- Ispunjavanje regulatornih zahtjeva na području likvidnosti.

Likvidnost na rok

Odjeljenje kontrole rizika vrši utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva preko skale dospjeća (GAP analiza), najmanje za sljedeće vremenske periode: 7, 30, 90, 180, 365 i preko 365 dana. Adekvatna ročna usklađenost sredstava i izvora sredstava obezbjeđuje se poštovanjem sljedećih limita:

- 1) kratkoročni izvori sredstava sa dospjećem do 30 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospjeća do 30 dana (pokriće 100%);
- 2) kratkoročni izvori sredstava sa dospjećem do 30 do 90 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospjeća do 90 dana (pokriće 100%);
- 3) najviše 10% kratkoročnih izvora sredstava sa dospjećem do 90 do 180 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospjeća dužim od 180 dana (pokriće 10%);

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

U 2016. godini Banka je interno računala 3 racia za praćenje likvidnosti na rok:

- 1) LvaR – VaR likvidnosti. Predstavlja sadašnju vrijednost stvarnih troškova zatvaranja marginalnih gepova. Ustanovljeni čvrsti limit je 1.500 EUR.
- 2) NSFR – neto stabilni racio finansiranja (strukturni racio likvidnosti). Predstavlja odnos raspoloživog iznosa stabilnog finansiranja i potrebnog iznosa stabilnog finansiranja. Ustanovljeni čvrsti limit je 60%.
- 3) LCR – kratkoročni racio likvidnosti koji pokazuje da li Banka ima dovoljno visoko kvalitetne aktive da pokrije potrebe likvidnosti u slučaju stresnog scenarija likvidnosti na 30 dana. Postavljeni limit Visoko likvidna aktiva/ neto novčani odliv je minimum 60%.

Imajući u vidu značajnu povezanost sa matičnom kompanijom Addiko Bank AG, Beč, Austrija, kao i planove i principe poslovanja po kojima će raditi Banka, kao ključne faktore za održavanje likvidnosti prepoznaju se:

Eksterni faktori:

- Raspoloživost depozitnih izvora od matične kompanije,
- Raspoloživost depozita domaćih pravnih lica.

Interni faktori:

- Redovna naplata kredita.
- Upravljanje likvidnošću, u skladu sa procedurama upravljanja likvidnošću.

ADDIKO BANK A.D. PODGORICA
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2016. GODINE
(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)
5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)
Ključni faktori likvidnosti u Banci (nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembar 2016. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

a) Prema preostalom ugovorenom dospijeću

Finansijska aktiva u bilansu stanja	1-7 dana	8-15 dana	16-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	u hiljadama	
								Preko5 godina	UKUPNO
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	63.742	239	956	4.861	2.391	1.793	2.630	359	76.972
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	11.444	-	-	-	-	-	-	-	11.444
Sredstva kod banaka	51.581	-	-	1.992	-	-	-	-	53.573
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	717	239	956	2.869	2.391	1.793	2.630	359	11.955
Kreditni	10.950	64	341	11.813	6.317	21.659	83.039	54.078	188.261
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	-	-	-	2.893	-	-	1.965	-	4.858
Ostala potraživanja	1.017	-	-	-	-	-	-	-	1.017
Ukupno :	75.739	303	1.297	19.567	8.708	23.452	87.634	54.437	271.108
Finansijske obaveze u bilansu stanja									
Ukupni depoziti, sredstva na esc.računu i obaveze za kamate i vrem.razgraničenja	59.493	1.268	1.721	20.504	32.607	34.489	12.732	1.907	164.721
Depoziti po viđenju	57.730	-	-	-	-	-	-	-	57.730
Oročeni depoziti	853	1.268	1.721	20.504	32.607	34.489	12.732	1.907	106.081
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	910	-	-	-	-	-	-	-	910
Pozajmice od matične banke	-	-	-	6.146	11.025	13.442	-	-	30.613
Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda	-	-	-	8	35	138	3.503	1.075	4.759
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	-	-	161	678	161	1.000	18.325	151	20.477
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	47	-	-	-	-	-	-	-	47
Ostale dospjele obaveze	2.291	-	-	-	-	-	-	-	2.291
Subordinisani dugovi	-	-	-	-	-	-	-	5.502	5.502
Ukupno :	61.831	1.268	1.882	27.336	43.829	49.069	34.560	8.635	228.410
R A Z L I K A :									
Gap dospijeća I-II	13.908	-965	-585	-7.769	-35.121	-25.617	53.074	45.802	42.698
Kumulativni Gap	13.908	12.943	12.358	4.589	-30.532	-56.149	-3.074	42.698	-3.227
% od ukupnog izvora sredstava	6,09%	5,67%	5,41%	2,01%	-13,37%	-24,58%	-1,35%	18,71%	
<i>31. decembar 2015. godine</i>									
Gap dospijeća I-II	25.700	(986)	(1.509)	(45)	(4.447)	(13.188)	(4.402)	39.282	40.405
Kumulativni Gap	25.700	24.714	23.205	23.160	18.743	5.525	1.123	40.405	
% od ukupnog izvora sredstava	13,7%	13,1%	12,3%	12,3%	10%	2,9%	0,6%	21,5%	

ADDIKO BANK A.D. PODGORICA
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2016. GODINE
(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)
5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)
Ključni faktori likvidnosti u Banci (nastavak)
b) Prema očekivanom dospijeću

Finansijska aktiva u bilansu stanja	1-7 dana	8-15 dana	16-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	Preko5 godina	u hiljadama	
									UKUPNO	
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	63.773	239	956	4.861	2.391	1.793	2.630	359	77.003	
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	11.438	-	-	-	-	-	-	-	11.438	
Sredstva kod banaka	51.617	-	-	1.992	-	-	-	-	53.609	
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	717	239	956	2.869	2.391	1.793	2.630	359	11.955	
Kreditni	175	62	3.485	14.578	13.812	25.534	85.013	45.603	188.261	
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	-	-	-	-	1.637	-	3.221	-	4.858	
Ostala potraživanja	-	-	254	254	254	254	-	-	1.017	
Ukupno :	63.947	301	4.695	19.694	18.094	27.582	90.864	45.962	271.138	
Finansijske obaveze u bilansu stanja										
Ukupni depoziti, sredstva na esc.računu i obaveze za kamate i vrem.razgraničenja	6.626	1.268	7.630	21.795	35.235	37.116	53.142	1.907	164.721	
Depoziti po viđenju	5.773	-	5.773	1.155	2.309	2.309	40.411	-	57.730	
Oročeni depoziti	853	1.268	1.721	20.504	32.607	34.489	12.732	1.907	106.081	
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	-	-	137	137	319	319	-	-	910	
Ukupne pozajmice	-	-	169	6.839	11.239	14.597	21.828	1.226	55.898	
Pozajmice od matične banke	-	-	-	6.146	11.025	13.442	-	-	30.613	
Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda	-	-	-	8	35	138	3.503	1.075	4.759	
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	-	-	161	678	161	1.000	18.325	151	20.477	
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	-	-	7	7	17	17	-	-	48	
Ostale dospjele obaveze	-	-	343	343	801	801	-	-	2.290	
Subordinisani dugovi	-	-	-	-	-	-	-	5.502	5.502	
Ukupno :	6.626	1.268	8.142	28.978	47.275	52.515	74.971	8.635	228.410	
R A Z L I K A :										
Gap dospijeća I-II	57.321	-968	-3.447	-9.284	-29.181	-24.934	15.893	37.327	42.698	
Kumulativni Gap	57.321	56.353	52.906	43.622	14.441	-10.493	5.401	42.698	262.279	
% od ukupnog izvora sredstava	25,10%	24,67%	23,16%	19,10%	6,32%	-4,59%	2,36%	18,71%		
<i>31. decembar 2015. godine</i>										
Gap dospijeća I-II	47.580	(986)	(2.062)	507	1.355	(11.077)	(27.431)	32.517	40.404	
Kumulativni Gap	47.580	46.594	44.532	45.039	46.394	35.318	7.887	40.404		
% od ukupnog izvora sredstava	25,3%	24,8%	23,7%	24%	24,7%	18,8%	4,2%	21,5%		

ADDIKO BANK A.D. PODGORICA**NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2016. GODINE***(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)***5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)*****Ključni faktori likvidnosti u Banci (nastavak)***

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2016. godine (Napomena 28):

	Do godinu dana	Preko godinu dana	Ukupno
Garancije	10.426	1.799	12.225
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	4.527	9.965	14.492
Ukupno	14.953	11.764	26.717

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2015. godine (Napomena 28):

	Do godinu dana	Preko godinu dana	Ukupno
Garancije	8.863	408	9.271
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	9.125	629	9.754
Ukupno	17.988	1.037	19.025

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)**

Banka je u toku 2016. godine održavala dnevni koeficijent likvidnosti iznad limita od 0,9 propisanog od strane Centralne banke Crne Gore.

Dnevni koeficijent likvidnosti	2016.
na dan 31. decembar	3,71
prosjeak za decembar	3,12
maksimalan nivo u toku godine	4,84
minimalan nivo u toku godine	2,75

Vrijednosti dnevnog koeficijenta tokom 2015. godine:

Dnevni koeficijent likvidnosti	2015.
na dan 31. decembar	4,21
prosjeak za decembar	4,42
maksimalan nivo u toku godine	5,04
minimalan nivo u toku godine	3,50

Banka je tokom 2016. godine imala drugačiju adekvatnost ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava nego u 2015. godini. U 2016. godini su se povećali iznosi sredstava koji dospijevaju na kraći rok usljed približavanja datuma otplate pozajmica prema matičnoj banci. Takođe u 2016. godini povećani su iznosi oročenih depozita sa dospijecem do 1 godine što je uslovalo povećanje koeficijenata ročne usklađenosti.

Struktura na dan 31. decembra je sljedeća:

	2016.	2015.
Učešće likvidnih obaveza u likvidnim sredstvima – ročnost do 30 dana	23%	22%
Učešće likvidnih obaveza ročnosti od 31 – 90 dana u likvidnim sredstvima ročnost do 90 dana	40%	19%
Procenat obaveza ročnosti od 91 – 180 dana koji su plasirani u instrumente aktive sa ročnošću preko 180 dana	60%	0%

Stanja novih racija likvidnosti na dan 31. decembra 2016. godine

- 1) LvaR - normal scenario EUR 794, stress scenario EUR 326
- 2) NSFR - 102%
- 3) LCR- 182 %

5.5. Kreditni rizik

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti zajmoprimca, odnosno komitenta banke.

Kreditni portfolio banke se sastoji od kredita korporativnim privrednim subjektima, malim i srednjim preduzećima, preduzetnicima, javnom sektoru, fizičkim licima.

Nosilac ukupnih ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika je Uprava Banke. Uprava Banke ovlašćena je za preuzimanje kreditnog rizika u iznosima do EUR 3.000.000. U skladu sa važećim operativnim politikama, Uprava Banke delegirala je 50% ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika na Kreditni odbor Banke, pa ovo tijelo Banke može donositi kreditne odluke u iznosima do EUR 1.500.000. Takođe, u skladu sa važećim operativnim politikama Banke, Uprava Banke delegirala je ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika s Kreditnog odbora na pojedinačne rukovodioce sektora Rizika za kreditne odluke za predmetni tržišni sektor.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Tri glavne komponente procesa upravljanja kreditnim rizikom su:

- usmjeravanje i vršenje akcija u cilju mjerenja, preuzimanja, izbjegavanja i disperzije rizika,
- limitiranje rizika i
- kontrola rizika (mjerenje, praćenje, izvještavanje).

Prilikom aktivnosti mjerenja, usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja i disperzije kreditnog rizika, Banka sprovodi 4 (četiri) pristupa:

- Finansijska analiza klijenta, uvid u klijentovu kreditnu istoriju s Bankom i drugim finansijskim institucijama, analiza tekućeg kreditnog zahtjeva, analiza klijentovog biznis modela, analiza klijentovih poslovnih planova i projekcija i posljedično odobrenje (preuzimanje) kreditnog rizika;
- Redovna prezentacija statusa poslovanja klijenta nadležnom nosiocu preuzetih ovlašćenja za definisani kreditni rizik najmanje jednom godišnje tokom perioda trajanja ugovora između Banke i klijenta;
- Redovan nadzor klijentovih aktivnosti, a naročito u oblasti redovnog plaćanja dospjelih obaveza, značajnih promjena u finansijskom stanju i internom rejtingu klijenta;
- Eventualno restrukturiranje klijentovih obaveza prema Banci i posljedično pristupanje koracima prinudne naplate, u slučaju neuspješnog restrukturiranja.

Preuzimanje kreditnog rizika

Uprave Banke, kao nosilac ukupnih ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika, nadležna je za delegiranje ovlašćenja na Kreditni Odbor Banke i na pojedinačne ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika zaposlenih u sektorima Rizika.

Prije donošenja odluke o podnijetom kreditnom prijedlogu, nosilac ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika mora imati na raspolaganju informacije o kvantitativnim i kvalitativnim pokazateljima kreditne sposobnosti potencijalnog korisnika kredita, kao što su podaci:

- o strukturiranju transakcije (kredita) između Banke i klijenta,
- o finansijskom stanju klijenta,
- o tržišnom segmentu klijenta i o tržištu uopšte (kod pravnih lica i o korporativnoj strategiji klijenta),
- namjeni za koju se kredit odobrava,
- kod pravnih lica i o biznis modelu klijenta i same transakcije (kredita),
- izvorima za vraćanje kredita,
- vrsti i vrijednosti obezbjeđenja kredita
- i o svim eksternim informacijama koje mogu biti relevantne za donosioca kreditne odluke.

Kreditni rizik može biti koncentrisan kod jednog ili više komitenata sa potencijalom da proizvede gubitke koji mogu ugroziti stabilnost i mogućnost Banke da obavlja svoje osnovne aktivnosti.

U svrhu disperzije kreditnog rizika utvrđuju se limiti izloženosti prema jednom ili više zajmoprimaca, u skladu sa regulativom: Zakonom o bankama, Odlukom o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom i Odlukom o minimalnim standardima poslovanja banke sa licima povezanim sa bankom.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.5. Kreditni rizik (nastavak)**

Metodi mjerenja i praćenje izloženosti kreditnom riziku

Praćenje, mjerenje i kontrola poštovanja uspostavljenih limita za preuzimanje kreditnog rizika odvijaju se na dva nivoa – po pojedinačnoj izloženosti i na portfolio nivou.

Sektor operacija, Sektor za upravljanje kreditnim rizikom, Sektor za ocjenu rizika poslova na malo i Odjeljenje za kontrolu rizika su dužni da uspostave i sprovode praćenje individualnih kreditnih izloženosti po sljedećim osnovama:

- adekvatnu administraciju kreditnih dosijea u skladu sa procedurom Sektora, ažurnu knjigovodstvenu evidenciju svih promjena u kreditnom odnosu;
- sprovođenje ažurne kontrole ispunjavanja kreditnih obaveza, s ciljem da se u najranijoj fazi identifikuje mogući nepovoljan trend u kreditnom dosijeu;
- utvrđivanje ukupnog iznosa izloženosti prema pojedinačnom zajmoprimcu ili grupi povezanih lica, kao i prema licima povezanim sa bankom, i utvrđivanje da li spadaju u velike izloženosti;
- adekvatnu mjesečnu procjenu kreditnog rizika po zajmoprimcu u smislu dodjeljivanja pravilne kategorije rizika i izdvajanje rezervacija u skladu sa istim;
- dostavljanje informacija o kašnjenjima zajmoprimaca i puna kooperacija sa tržišnim sektorima u cilju efikasnije naplate potraživanja;
- pripremu materijala za Odbor za praćenje potencijalno problematičnih kredita, za koji se redovno priprema kompletna informacija o kreditnoj izloženosti kojoj je dodijeljen interni rejting 4A i niži;
- adekvatan monitoring obezbjeđenja povraćaja kredita, što podrazumijeva najmanje godišnju certifikovanu evaluaciju sredstava obezbjeđenja i davanje instrukcija tržišnim sektorima u slučaju potrebe za preduzimanjem mjera kako bi se ponovo uspostavio ugovoreni stepen pokrića.

Rejting klijenta procjenjuje se na kraju izvršene finansijske analize, a na osnovu određenih kriterijuma koji se koriste u analizi. Takođe, redovna mjesečna rekalkulacija internog rejtinga vrši se na osnovu informacija o:

- danima kašnjenja klijenta,
- eksternih faktora koji mogu uticati na pogoršanje finansijske situacije klijenata, i
- bilo koje eksterne ili interne informacije koja ukazuje na materijalno uvećanje kreditnog rizika.

Izloženost kreditnom riziku po kategorijama internih rejtinga, data je u nastavku:

	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31. decembra 2016. godine						
bez rejtinga	543	1	4.997	110	5.540	111
1A-1E	3.743	2	1.577	41	5.320	43
2A-2E	19.602	113	26.302	704	45.904	817
3A-3E	49.362	549	38.055	1.078	87.417	1.627
4A-4E	1.334	53	15.652	475	16.986	528
5A-5E	7.907	2.663	18.761	12.689	26.668	15.352
Ukupno	82.491	3.381	105.344	15.097	187.835	18.478
Ukupno (neto)		79.110		90.247		169.357

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31. decembra						
2015. godine						
bez rejtinga	280	1	1.222	43	1.502	44
1A-1E	234	2	623	7	857	9
2A-2E	11.840	19	15.041	149	26.881	167
3A-3E	42.607	218	28.199	413	70.806	631
4A-4E	3.528	58	27.392	2.218	30.920	2.276
5A-5E	15.555	2.416	14.117	6.298	29.672	8.715
Ukupno	74.044	2.714	86.595	9.128	160.638	11.843
Ukupno (neto)		71.330		77.467		148.797

Odjeljenje za kontrolu rizika, za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke po osnovu kojih je banka izložena kreditnom riziku, vrše mjesečnu procjenu obezvređenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke) po već utvrđenoj metodologiji.

U decembru 2016. godine, Banka je izvršila korekciju metodologije za obračun rezervacija. Metodologija je detaljno objašnjena u Politici izdvajanja rezervacija za kreditni rizik. Nova metodologija implementirana u decembru 2016. godine se približava IFRS 9 modelu očekivanog gubitka. U skladu sa tim odrađene su sljedeće metodološke promjene:

Promjena metodologije kod obračuna rezervacija za rizike na portfolio nivou:

- Ukidanje Cure Rate faktora
- Ažuriranje PD i LGD parametara

Promjena metodologije za pojedinačne rizike:

- LGD koji zavisi od protoka vremena (dana kašnjenja klijenta)
- Promjena tretmana kolaterala

Izmjena metodologije na dan 31. decembar 2016. godine imala je za posljedicu znatno povećanje rezervacija. Rezervacije za rizike na portfolio nivou su se povećale za EUR 3.341 hiljadu i to PRP rezervacije u iznosu od EUR 1.747 hiljada, odnosno SRPci rezervacije u iznosu od EUR 1.594 hiljada. Usljed promjene metodologije za pojedinačne rizike došlo je i do povećanja rezervacija za pojedinačne gubitke za EUR 4.561 hiljadu. U nastavku je detaljnije objašnjena sama metodologija obračuna.

Banka razlikuje i obračunava dva opšta tipa umanjenja vrijednosti:

1. Rezervacije za pojedinačne (specifične) rizike sa dva pod-tipa:
 - a. Individualno umanjenje vrednosti (SRP)
 - b. Kolektivno umanjenje vrednosti (SRP CI)
2. Rezervacije za portfolio rizike (opšte rezervacije za rizike) – PRP

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju ispravku vrijednosti sredstava za iznos za koji se očekuje da neće biti naplaćen (povraćen) na ugovoreni datum dospijea. Iznos gubitka za koji se ispravljaju preostala neizmirena izloženost jednak je bruto izloženosti (bilansne i/ili vanbilansne) umanjenoj za očekivane buduće tokove gotovine diskontovane po trenutnoj vrijednosti.

$$\text{Rezervacije za pojedinačne rizike} \text{ za } = \text{ Bruto izloženost - Neto sadašnja vrijednost svih budućih očekivanih tokova gotovine (do konačne otplate) }$$

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju mjeru rizika za identifikovane gubitke i mogu se uvijek izdvojiti za pojedinačnu izloženost. U zavisnosti od tipa procjene tokova gotovine, razlikujemo:

- a) Individualno utvrđene rezervacije gdje se budući očekivani tokovi gotovine procjenjuju i priznaju za svaku pojedinačnu izloženost/klijenta,
- b) Kolektivno utvrđene rezervacije gdje se budući očekivani tokovi gotovine procjenjuju za grupu izloženosti sličnih karakteristika, ali se mogu priznati (izdvojiti) za svaku pojedinačnu izloženost koja pripada grupi izloženosti.

Najznačajniji kriterijum za utvrđivanje koji će se metod koristiti za procjenu pojedinačnih rezervacija za rizike jeste da li je ukupni iznos izloženosti individualno značajan ili ne. Banka tretira određenu izloženost kao individualno značajnu u slučaju kada ukupna bruto izloženost grupe povezanih lica prelazi EUR 50 hiljada bez umanjenja za vrijednost kolaterala.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Rezervacije za rizike na portfolio nivou predstavljaju ispravku vrijednosti sredstava za nastale ali neprijavljene (neidentifikovane) gubitke. Pošto za procjenu rezervacija za rizike na portfolio nivou ne mora doći do default događaja, one se ne mogu izdvajati za pojedinačne izloženosti, već predstavljaju opštu mjeru očekivanog kreditnog rizika u okviru portfolia ispravljenju za period hitnosti. U principu, rezervacije za rizike na portfolio nivou predstavljaju rezultat sljedećeg pristupa:

$$\text{Rezervacije za rizike na portfolio nivou} = \text{Očekivani gubitak (PD*EAD*LGD)} * \text{Period identifikacije gubitka (Loss Identification Period - LIP)}$$

Sljedeća tabela prikazuje izloženost kreditnom riziku umanjena za rezervisanja:

	Bruto krediti	Rezervacije krediti	Neto potraživanja krediti
31. decembra 2016. godine			
Rezervacije na portfolio nivou za latentne gubitke	162.313	3.152	159.161
Rezervacije na portfolio nivou za kolektivno oštećene kredite	7.726	6.073	1.652
Rezervacije na individualnom nivou	17.555	8.721	8.834
	<u>187.594</u>	<u>17.946</u>	<u>169.647</u>
	Bruto krediti	Rezervacije krediti	Neto potraživanja krediti
31. decembra 2015. godine			
Rezervacije na portfolio nivou za latentne gubitke	129.316	725	128.591
Rezervacije na portfolio nivou za kolektivno oštećene kredite	6.776	2.564	4.213
Rezervacije na individualnom nivou	22.386	7.956	14.430
	<u>158.478</u>	<u>11.244</u>	<u>147.234</u>

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Odjeljenje za kontrolu rizika je dužno da na portfolio nivou prati izloženost kreditnom riziku po sljedećim osnovama:

- utvrđivanje zbira velikih izloženosti i kontrola poštovanja limita ovlašćenja,
- utvrđivanje i praćenje kvaliteta kreditnog portfolia (struktura po kategorijama rizika, po veličini kredita, po privrednim granama i kontrola poštovanja limita ovlašćenja),
- praćenje razvoja u odnosu na prethodne periode.

Instrumenti obezbjeđenja

Procjena kvaliteta kolaterala vrši se na osnovu njegove procijenjene vrijednosti, tržišnih i drugih uslova za realizaciju tog kolaterala, uzimajući naročito u obzir rokove u kojima se kolateral može realizovati.

Instrumenti obezbjeđenja koje Banka koristi u poslovanju su:

- 1) hipoteke nad poslovnim i stambenim objektima
- 2) jemstva pravnih i fizičkih lica
- 3) zaloga nad nepokretnom i pokretnom imovinom,
- 4) zaloga nad hartijama od vrijednosti,
- 5) garancije banaka i korporativne garancije
- 6) položeni garantni depoziti.

Maksimalna izloženost kreditnom riziku bez uzimanja u obzir sredstava obezbjeđenja:

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
<i>Bilansna aktiva</i>		
Kredit i potraživanja od banaka	18.173	18.181
Kredit i potraživanja od klijenata (bruto)	<u>187.593</u>	<u>158.664</u>
- Preduzeća	40.369	64.982
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	94.637	70.969
- Hipotekarni krediti	10.792	14.046
- Preduzetnici i mala preduzeća	41.795	8.667
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	165	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	4.858	6.227
Ostala finansijska potraživanja	592	575
	<u>211.381</u>	<u>183.647</u>
<i>Vanbilansne stavke</i>		
Finansijske garancije i akreditivi	12.225	9.272
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	<u>14.492</u>	<u>9.753</u>
	<u>26.717</u>	<u>19.025</u>
Ukupna izloženost kreditnom riziku	<u>238.098</u>	<u>202.672</u>

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Kreditna izloženost i kolaterali su prikazani u sljedećoj tabeli:

31.12.2016.	Stanovništvo		Privreda		Ukupno	
	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali
Kreditna izloženost, neto	90.664	36.434	78.983	50.967	169.647	87.401
31.12.2015.	Stanovništvo		Privreda		Ukupno	
	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali
Kreditna izloženost, neto	76.988	49.173	77.247	46.686	147.234	95.859

Plasmani

Pregled plasmana prikazan je u tabeli:

	31. decembar 2016.		31. decembar 2015.	
	Plasmani komitentima	Depoziti kod banaka	Plasmani komitentima	Depoziti kod banaka
Neobezvrjeđena potraživanja bez kašnjenja	144.994	18.173	103.865	18.181
Neobezvrjeđena dospjela potraživanja	2.438	-	106	-
Obezvrjeđena potraživanja	40.162	-	54.694	-
Ukupni bruto plasmani	187.594	18.173	158.665	18.181

Neobezvrjeđeni dospjeli plasmani

31. decembar 2016. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
	Hipotekarni krediti	Stanovni štvo	Preduzetnici i mala preduzeća	Preduzeća	Ukupno
U kašnjenju do 29 dana	57	1.481	854	33	2.425
U kašnjenju 30 - 89 dana	-	2	-	-	2
U kašnjenju 90 dana - manje od jedne godine	-	12	-	-	12
	57	1.495	854	33	2.438

31. decembar 2015. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
	Hipotekarni krediti	Stanovni štvo	Preduzetnici i mala preduzeća	Preduzeća	Ukupno
U kašnjenju do 29 dana	8	10	14	74	106
U kašnjenju 30 - 89 dana	-	-	-	-	-
U kašnjenju 90 dana - manje od jedne godine	-	-	-	-	-
	8	10	14	74	106

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Obezvrijeđena potraživanja

31. decembar 2016. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
	Hipotekarni kreditni	Preduzetnici i mala preduzeća	Ostalo	Preduzeća	Ukupno
Pojedinačno obezvrijeđeni plasmani, bruto	3.191	12.312	11.238	13.421	40.162

31. decembar 2015. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
	Hipotekarni kreditni	Preduzetnici i mala preduzeća	Ostalo	Preduzeća	Ukupno
Pojedinačno obezvrijeđeni plasmani, bruto	5.377	2.965	21.791	24.561	54.694

Forborn aktiva

Pod forborn aktivom se smatraju oni klijenti koji nisu u mogućnosti da ispoštuju rokove i uslove iz ugovora zbog finansijskih poteškoća. Zbog novonastalih finansijskih poteškoća, Banka može da se odluči na izmjenu rokova i uslova iz ugovora kako bi omogućila klijentu da vraća dug i da refinansira ugovor, u cijelom iznosu ili samo dio.

U tom smislu, sljedeće je dozvoljeno:

- Izmjena dogovorenih uslova i rokova koje klijent nije u mogućnosti da ispoštuje zbog finansijskih poteškoća i koje se odobravaju zbog novonastale situacije klijenta.
- Totalno ili djelimično refinansiranje problematičnog ugovora, koje ne bi bilo odobreno da se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Izloženosti se neće smatrati forborn aktivom ukoliko se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Sljedeća tabela prikazuje iznos forborn aktive na kraju 2016. i 2015. godine:

Bruto krediti	31.12.2016.	promjene u toku godine	31.12.2015.
Javni sektor	3.506	142	3.364
Privreda	4.137	-4.627	8.764
Stanovništvo, mala i srednja preduzeća	3.435	-11.414	14.848
<i>Ukupna forborn aktiva</i>	11.078	-15.899	26.977

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Sljedeća tabela predstavlja forborn aktivu podijeljenu po vrsti umanjjenja vrijednosti koje je izvršeno:

Bruto krediti 31. decembra 2015. godine	Kreditni koji nisu u kašnjenju	Kreditni koji su u kašnjenju ali za koje nije izvršeno umanjjenje vrijednosti	Izvršeno umanjjenje vrijednosti	Bruto krediti 31. decembra 2016. godine
Javni sektor	3.506	-	-	3.506
Privreda	-	493	3.644	4.137
Stanovništvo, mala i srednja preduzeća	1.040	805	1.589	3.435
Ukupna forborn aktiva	4.546	1.298	5.233	11.078

5.6. Rizik zemlje

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

- 1) političko-ekonomski rizik (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja Banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji);
- 2) rizik transfera (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika).

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za planiranje na godišnjem nivou, praćenje izloženosti riziku zemlje, izvještavanje Uprave Banke o poštovanju interno uspostavljenih limita i, u slučaju potrebe, o visini potrebnih rezervacija i kategorizaciji izloženosti, odnosno rangiranju zemalja dužnika.

Nadležni tržišni sektori učestvuju u procesu planiranja aktivnosti na tržištima van Crne Gore i dužni su da se pridržavaju propisanih limita izloženosti riziku zemlje.

Potrebni kapital za rizik zemlje po metodologiji regulatora se utvrđuje tako što se ukupna neto izloženost prema dužnicima iz te zemlje ponderiše odgovarajućim ponderom rizika.

Neto izloženost prema jednoj zemlji predstavlja ukupnu izloženost prema dužnicima te zemlje, potom umanjenu za formirane rezerve za potencijalne kreditne gubitke po tim izloženostima.

5.7. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidivih eksternih događaja. Banka identifikuje, procjenjuje i prati operativni rizik u svim materijalno značajnim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima, a prije njihovog uvođenja procjenjuje operativni rizik koji može nastati njihovim uvođenjem.

Cilj Banke pri upravljanju operativnim rizikom jeste, pored identifikacije, i smanjenje vjerovatnoće nastanka identifikovanih potencijalnih događaja, kao i minimizacija gubitaka pri događajima po osnovu izloženosti Banke operativnom riziku.

Banka koristi jednostavni metod za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.8. Pravična (fer) vrijednost**

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti.

MSFI 13 zahtijeva objelodanjivanje mjerenja fer vrijednosti prema sljedećim hijerarhijskim nivoima:

- kotirane cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za ista sredstva ili iste obaveze (nivo 1);
- informacije, osim kotiranih cijena uključenih u nivo 1, koje su zasnovane na dostupnim tržišnim podacima za sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. cijene) ili indirektno (tj. izvedeni iz cijena) (nivo 2),
- informacije o sredstvu ili obavezi koje nijesu zasnovane na dostupnim tržišnim podacima (nivo 3).

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu (kao što su hartije od vrijednosti kojima se trguje i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju) zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilansa stanja. Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se različitim tehnikama procjene. Banka primjenjuje različite metode i utvrđuje pretpostavke koje se zasnivaju na tržišnim uslovima koji postoje na datum bilansa stanja. Te metode uključuju kotirane tržišne cijene ili kotirane cijene za slične instrumente, te procijenjene diskontovane vrijednosti novčanih tokova.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtevaju MRS i MSFI. Kako je objelodanjeno u Napomeni 4, po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

31. decembar 2016. godine

Finansijska sredstva po fer vrijednosti

Ukupna sredstva

Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
165			
165	-	-	165

31. decembar 2015. godine

Stečena sredstva namijenjena prodaji

Ukupna sredstva

Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
8.160	-	-	8.160
8.160	-	-	8.160

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

5.8.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	58.799	-	58.799	58.799
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	18.173	18.173	18.173
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	169.188	169.188	169.188
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	4.858	-	4.858	4.858
Ostala finansijska potraživanja	-	-	583	583	583
Ukupna sredstva	-	63.657	187.944	251.601	251.601
Depoziti banaka	-	-	350	350	350
Depoziti klijenata	-	-	164.372	164.372	164.372
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	45.615	45.615	45.615
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	10.283	10.283	10.283
Ostale obaveze	-	-	2.290	2.290	2.290
Subordinisani dug	-	-	5.502	5.502	5.502
Ukupne obaveze	-	-	228.412	228.412	228.412

31. decembar 2015. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	42.457	-	42.457	42.457
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	18.181	18.181	18.181
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	148.807	148.807	148.807
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	6.227	-	6.227	6.227
Ostala finansijska potraživanja	-	-	1.053	1.053	1.053
Ukupna sredstva	-	48684	168.041	216.725	216.725
Depoziti banaka	-	-	-	-	-
Depoziti klijenata	-	-	128.408	128.408	128.408
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	44.188	44.188	44.188
Pozajmljena sredstva od klijenata	-	-	13.331	13.331	13.331
Ostale obaveze	-	-	2.056	2.056	2.056
Ukupne obaveze	-	-	187.983	187.983	187.983

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje fer njihove vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

5.8.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjeravanja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrdiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 i nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;
- Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća (odnose se na državne obveznice sa rokom dospeljeća do 6 mjeseci emitovanih od strane Ministarstva finansija Vlade Crne Gore);
- Ostale obaveze
- Subordinisani dug

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA I SLIČNI PRIHODI I RASHODI

a) *Prihodi od kamata i slični prihodi*

	2016.	2015.
Po osnovu depozita kod:		
- inostranih banaka	13	1
Ukupno po osnovu depozita	13	1
Po osnovu kredita datih:		
- državnim organizacijama i opštinama	312	674
- preduzećima u privatnom vlasništvu	3.800	4.743
- preduzećima u državnom vlasništvu	213	318
- preduzetnicima	54	64
- fizičkim licima	6.281	5.876
- nevladinim i neprofitnim organizacijama	50	1
Ukupno po osnovu kredita	10.710	11.676
Troškovi obezvrjeđenja po kamatnim potraživanjima	(197)	(243)
Ukupno prihodi od kamata	10.526	11.434
Od toga: kamate na obezvrjeđene kredite	353	417

b) *Rashodi kamata i slični rashodi*

	2016.	2015.
Po osnovu depozita primljenih od:		
- banke	84	-
- finansijskih institucija	152	90
- državnih organizacija i opština	22	24
- preduzeća u privatnom vlasništvu	171	207
- preduzeća u državnom vlasništvu	406	38
- preduzetnika	1	1
- fizičkih lica	1.852	2.776
- nevladinih i neprofitnih organizacija	149	234
Ukupno po osnovu depozita	2.837	3.370
Rashodi kamata po primljenim kreditima	780	1.153
Rashodi kamata po subordiniranim dugovima	32	-
Ukupno po osnovu kredita	812	1.153
Ukupno rashodi kamata	3.649	4.523

7. TROŠKOVI OBEZVREĐENJA I REZERVISANJA

a) Knjiženja (u korist prihoda)/na teret

	2016.	2015.
Neto ispravke / rezervisanja po osnovu:		
- kredita	9.446	6.858
- umanjenje vrijednosti stečene aktive	325	3.635
- naknada za kredite	(101)	(73)
- vremenskih razgraničenja	-	74
- depoziti kod banaka	6	-
Ukupno troškovi obezvrjeđenja	9.676	10.494
Trošak rezervisanja za otpremnine kod raskida radnog odnosa	442	271
Trošak rezervisanja CHF konverzije	(1.088)	8.750
Trošak rezervisanja kod privremenog povraćaja REF linija	-	1.264
Troškovi rezervisanja po osnovu potencijalnog štetnog događaja za Banku	1.469	-
Troškovi rezervisanja štetnih ugovora	238	-
Troškovi rezervisanja – ostala aktiva	68	-
Troškovi rezervisanja po osnovu vanbilansnih stavki	22	63
Troškovi rezervisanja - ostalo	39	3
	(1.190)	10.351

Banka je na dan 31. decembar 2016. godine u okviru troškova rezervisanja prikazala prihod od ukidanja rezervisanja u iznosu EUR 1.088 hiljada (31. decembar 2015. godine trošak rezervisanja: EUR 8.750 hiljada) Tokom 2015. godine priznati su troškovi rezervisanja koji po osnovu činjenice da je Zakonom o konverziji CHF kredita stvoren pravni osnov da se Banka obaveže da će izvršiti konverziju svih CHF kredita u EUR-ske koji je važio na dan isplate samog kredita. U skladu sa tim, stručne službe Banke su izvršile procjenu dodatnih troškova usljed ove činjenice, za svaku partiju kredita koja je bila u CHF valuti. S obzirom na činjenicu da je trošak koji je priznat u 2015. godini različit od stvarnog troška koji je nastao u 2016. godini, nastala je razlika između procijenjenog i stvarno nastalog troška u iznosu od EUR 356 hiljada koje je Banka priznala kao umanjenje troškova. Takođe, uzimajući u obzir činjenice da je dio klijenata iz portfolija NPL klijent i da je Banka knjižila rezervacije rizika za takve klijente u većem iznosu nego što je potencijalni gubitak pri konverziji CHF kredita, Banka je procijenila da nema potrebe da drži dvostruke rezervacije pa je oslobodila rezervisanja za potencijalne gubitke pri konverziji CHF kredita u iznosu od EUR 732 hiljade.

Banka je u 2016. godini priznala trošak za štetne ugovore povodom lizinga za stanove. S obzirom na činjenicu da Banka ne može izaći iz ugovora osim u slučaju da plati cijelokupan iznos preostalih rata, te na činjenicu da su navedeni troškovi koji se ne mogu izbjeći veći nego ekonomski benefiti, Banka je odlučila da prizna iznos razlika između troškova i prihoda kao rezervaciju troška štetnih ugovora u iznosu od EUR 238 hiljada.

Takođe, Banka je otkrila naknadnom provjerom izloveni slučaj pronevjere dokumentacije tokom izdavanja kredita i rezervisala sredstva u punom iznosu tako izdatih kredita tokom 2016. godine.

7. TROŠKOVI ZA GUBITKE PO BILANSNIM I VANBILANSNIM POZICIJAMA (nastavak)
b) Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

	Kredit i potraživanja od klijenata	Kamate i ostala finansijska potraživanja	Vanbilansna evidencija	Otpremnine zaposlenima	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2015. godine	5.264	314	165	91	5.834
Ispravke vrijednosti u toku godine	13.481	353	544	-	14.378
Ukidanje indirektnih otpisa plasmana i rezervisanja	(6.974)	(3)	(481)	-	(7.458)
Otpis	(505)	(226)	-	-	(731)
Stanje, 31. decembar 2015. godine	11.266	438	228	91	12.023
Ispravke vrijednosti u toku godine	17.805	356	932	-	19.093
Ukidanje indirektnih otpisa plasmana i rezervisanja	(8.359)	(159)	(910)	-	(9.428)
Otpis	(2.766)	(178)	-	-	(2.944)
Stanje, 31. decembar 2016. godine	17.946	457	250	91	18.744

8. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I SLIČNI PRIHODI I RASHODI
a) Prihodi od naknada

	2016.	2015.
Naknade po kreditima	757	905
Naknade po vanbilansnim poslovima	217	147
Naknade za usluge platnog prometa i vođenja računa	1.004	989
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	672	533
Ostale naknade i provizije	292	358
	2.942	2.932

b) Rashodi od naknada

	2016.	2015.
Naknade po uzetim kreditima	125	51
Naknade po vanbilansnim poslovima	37	44
Naknade Centralnoj banci	149	104
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking poslova	66	77
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	337	376
Ostale naknade i provizije	184	67
Osiguranje depozita	718	618
	1.616	1.337

9. NETO DOBICI OD INVESTICIONIH HOV

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Dobici od prodaje hartija od vrijednosti koje se drže do dospeljća	98	39
	98	39

10. NETO DOBICI OD KURSNIH RAZLIKA

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Prihodi iz poslovanja sa devizama	175	101
	175	101

11. TROŠKOVI ZAPOSLENIH, OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I TROŠKOVI AMORTIZACIJE

a) Troškovi zaposlenih	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Neto zarade	2.229	2.270
Porezi i doprinosi na zarade	1.566	1.730
Troškovi stručnog usavršavanja zaposlenih	30	10
Naknade članovima Upravnog odbora	16	-
Troškovi zakupa radne snage	87	-
Troškovi službenih putovanja	130	83
Troškovi rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmore i bonuse	173	-
	4.231	4.093
b) Opšti i administrativni troškovi	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Troškovi zakupa	652	712
Troškovi održavanja imovine	1.472	1.478
Troškovi obezbjeđenja	108	125
Troškovi osiguranja	52	48
Ostali troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive	90	114
Troškovi reklame	256	168
Usluge telekomunikacija	215	209
Kancelarijski materijal	84	84
Stručne usluge	610	524
Sudski troškovi	20	20
Ostali troškovi	378	1.737
	3.937	5.219
c) Troškovi amortizacije	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
-nekretnina i opreme	385	422
-nematerijalnih ulaganja	73	72
	458	494

Banka zakupljuje poslovni prostor za centralu Banke, kao i za ekspoziture.

Banka je imala trošak od EUR 610 hiljada za stručne usluge. U ove usluge spadaju: usluge kontrole Centralne Banke Crne Gore EUR 149 hiljada, usluge revizije u iznosu od EUR 76 hiljada, advokatske usluge EUR 149 hiljada, konsultantske usluge EUR 109 hiljada.

12. OSTALI RASHODI I OSTALI PRIHODI

a) *Ostali rashodi*

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	1.092	81
Ostali troškovi poreza i taksi	54	74
Gubici od prodaje nepokretnosti i opreme	87	-
Ispravke prethodne godine	-	130
Vanredni troškovi	33	98
	<u>1.266</u>	<u>383</u>

b) *Ostali prihodi*

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Prihodi od naplaćenih otpisanih kredita i kamata:		
- ostalo	1.105	440
Dobici od prodaje opreme	-	5
Prihod od izdavanja poslovnog prostora	23	132
Vanredni prihodi	67	80
Ostali poslovni prihodi	74	77
	<u>1.269</u>	<u>734</u>

13. POREZ NA PRIHOD

a) *Komponente poreza na dobit*

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Tekući porez na dobit	-	-
Odloženi poreski prihodi	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>

b) *Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja*

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Gubitak prije oporezivanja	(11.013)	(21.654)
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	(991)	(1.949)
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju u poreske svrhe	107	654
Nepriзнata poreska sredstva	884	1.295
Poreski efekti priznati u bilansu uspjeha	<u>-</u>	<u>-</u>

c) *Komponente odloženih poreskih sredstava i obaveza*

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Tekući porez na dobit	-	-
Odloženi poreski prihodi	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>

13. POREZI IZ DOBITKA (nastavak)

d) Nepriznata odložena poreska sredstva

Na dan 31. decembra 2015. godine Banka nije priznala odložena poreska sredstva u ukupnom iznosu od EUR 19.356 hiljada i to po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka za 2016. godinu EUR 19.124 hiljada, rezervisanja po osnovu potencijalne pronevjere EUR 134, hiljada rezervisanja za otpremnine EUR 40 hiljada, obezvrijeđenje imovine EUR 37 hiljada i rezervisanja za štetne ugovore EUR 21 hiljadu.

Banka nije priznala odložena poreska sredstva po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka zbog opreznosti u realizaciji planiranih poslovnih aktivnosti.

Prava na prenose neiskorišćenih poreskih gubitaka za koja nisu priznata odložena poreska sredstva u naprijed navedenim iznosima su istaknuta u sljedećim periodima:

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Do 1 godine	-	-
Od 1 do 5 godina	28.947	19.125
Preko 5 godina	-	-
	<u>28.947</u>	<u>19.125</u>

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	10.375	3.080
- u stranoj valuti	1.069	809
Žiro račun	35.400	29.778
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	<u>11.955</u>	<u>8.790</u>
	<u>58.799</u>	<u>42.457</u>

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore (Sl.list CG 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 7/15, 33/16 i 15/17).

Obračunatu obaveznu rezervu Banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Banka može do 25% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora.

Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka je u obliku državnih zapisa (napomena 18) držala obaveznu rezervu u nominalnoj vrijednosti od EUR 4.858 hiljada (31. decembar 2015. godine: EUR 6.227 hiljada). Državni zapisi su klasifikovani kao hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	<u>31. decembar 2016.</u>	<u>31. decembar 2015.</u>
Korespondentni računi kod inostranih banaka		
- kod matične banke i banaka Grupe	16.187	11.967
- kod ostalih banaka	-	4.293
- depoziti kod banaka - nerezidenti	1.992	1.921
- ispravka vrijednosti depoziti kod banaka	(6)	-
	<u>18.173</u>	<u>18.181</u>

Korespondentski računi su otvoreni kod banaka članica Addiko Grupe, Citi Bank London, Citi Bank New York i Raiffeisen Bank International AG Beč.

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
<i>Dospjeli krediti</i>		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	3.174	9.638
opštine i javne organizacije	7	42
neprofitne organizacije	-	3
zaposleni	1	41
fizička lica	4.343	6.589
<i>Kratkoročni krediti</i>		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	1.980	2.677
zaposleni	6	3
fizička lica	643	34
<i>Dugoročni krediti</i>		
domaće finansijske institucije	10	40
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	65.508	50.091
privredna društva u državnom vlasništvu	4.726	3.814
opštine i javne organizacije	6.757	7.249
neprofitne organizacije	-	24
zaposleni	4.037	5.835
fizička lica	96.401	72.428
	187.593	158.508
Potraživanja po neizmirenim garancijama	-	162
Kamatna potraživanja	725	1.488
Vremenska razgraničenja - naknade	(1.185)	(1.086)
Bruto krediti	187.594	158.508
Minus: Ispravka vrijednosti	(17.946)	(11.266)
	169.188	147.807

Tokom 2016. godine Banka je nastavila sa praksom odobravanja kredita za obrtna sredstva privrednim društvima, koji se odobravaju sa rokom do 36 mjeseci – prosječni rok 14 mjeseci, dok su investicioni krediti odobravani na period do 120 mjeseci – prosječni rok 56 mjeseci i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, usluga, turizma i ugostiteljstva. Lizing je odobran privrednim društvima na period do 60 mjeseci – prosječni rok 23 mjeseci i to društvima iz oblasti usluga, turizma, ugostiteljstva i trgovine. Lizing aranžmane Banka nema u ponudi nakon jula 2016. godine.

Kreditni za obrtna sredstva privrednim društvima se najčešće odobravaju uz nominalnu kamatnu stopu u rasponu od 4% do 9% na godišnjem nivou – prosječna kamata 6,38% (kamata od 4% je nuđena u saradnji sa IRF-om). Investicioni krediti privrednim društvima se najčešće odobravaju uz kamatne stope na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a, uvećanog za 4% do 7,75% godišnje – prosječna kamata 5,62%. Lizing se odobrava uz kamatne stope na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a, uvećanog za 5,5% do 7,2% godišnje – prosječna kamata 6,29%.

Gotovinski krediti stanovništvu se odobravaju sa kamatom u rasponu od 7,49% do 15% na godišnjem nivou i mogu biti kratkoročni i dugoročni sa dospeljem do 9 godina. Najveći dio ovih kredita odobren je po kamatnoj stopi od 8,49% (65% portfolija) dok su ostale kamatne stope zavisile od kategorije klijenta, primarno određenoj na osnovu redovnosti naplate ugovorenih obaveza i ugovornog odnosa sa Bankom. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu i izgradnju stambenih prostora kao i za ostale namjene, odobrene na period od 5 do 25 godina uz kamatnu stopu na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a za kredite odobrene u EUR, uvećanih za marginu od 3,99% do 7% godišnje, dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani. Hipotekarni krediti fizičkim licima u 2016. godini odobravani su po kamatnoj stopi 4,49% do 7,99%+ 3M EURIBOR dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani, uz ročnost do 25 godina. Lizing je odobran stanovništvu po kamatnoj stopi na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a, uvećanih za marginu od 6.99%, uz ročnost od 1 do 5 godina.

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita komitentima od strane Banke je sljedeća:

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.233	2.391
Vađenje rude i kamena	1.626	2.594
Prerađivačka industrija	11.119	4.878
Snabdijevanje vodom	623	1.139
Građevinarstvo	10.669	7.025
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	25.873	30.744
Saobraćaj i skladištenje	4.795	5.699
Usluge pružanja smještaja i ishrane	11.584	3.909
Informisanje i komunikacije	5	572
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	11	41
Poslovanje nekretninama	298	9
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.267	2.649
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2.452	2.193
Državna uprava, odbrana i obavezno socijalno osiguranje	6.332	7.284
Obrazovanje	21	28
Zdravstvo i socijalna zaštita	3.101	1.999
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	35	221
Ostale uslužne djelatnosti	120	203
Fizička lica - rezidenti	104.383	83.838
Nerezidenti	1.046	1.092
	187.593	158.508

Na dan 31. decembar 2016. godine Banka je imala upisanu zalogu, za linije refinansiranja u iznosu od EUR 47.083 hiljade koji je dala Addiko Bank AG, Beč, Austrija. Založena imovina Banke na dan 31. decembra 2016. godine se sastoji od kredita plasiranih komitentima u bruto iznosu od EUR 47.083 hiljada.

Ukupna potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na dan 31. decembra 2016. godine iznose EUR 4.884 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 10.197 hiljada).

	31. decembar 2016.		31. decembar 2015.	
	Zbir minimalnih rata lizinga	Sadašnja vrijednost minimalnih rata lizinga	Zbir minimalnih rata lizinga	Sadašnja vrijednost minimalnih rata lizinga
Do 1 godine	2.838	2.592	4.273	4.285
Od 1 do 5 godina	2.459	2.292	3.501	5.900
Preko 5 godina	-	-	1	12
	5.297	4.884	7.775	10.197
Ukupno minimalne rate lizinga				
<i>Minus: Budući finansijski prihodi</i>	(413)	-	(646)	-
Sadašnja vrednost minimalnih rata lizinga	4.884	4.884	7.129	10.197

17. SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI

Na dan 31. decembra 2015. godine stanje ove bilansne pozicije je iznosilo EUR 8.160 hiljada.

Sredstva namijenjena prodaji i prodana sredinom marta 2016. godine u transakciji sa Hetom Asset d.o.o. Podgorica za iznos od EUR 8.160 hiljada koliko je bila i vrijednost po kojoj su knjižena ova sredstva namijenjena prodaji.

18. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

	31. decembar 2016.	U hiljadama EUR 31. decembar 2015.
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	1.974	3.229
Kratkoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	2.884	2.998
	4.858	6.277

	Tekući iznos	Godišnja kamatna stopa	Datum dospijeća
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	1.965	5%	03 / 2018
Kratkoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	2.495	1,5%	02 / 2017
Kratkoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	398	2,1%	02 / 2017
	4.858		

19. NEKRETNINE I OPREMA

	Građevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Investicije u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2015. godine	1.826	3.618	-	5.444
Povećanja	15	122	350	487
Stanje na dan 31. decembra 2015. godine	1.841	3.740	350	5.931
Povećanja	-	-	912	912
Smanjenja	(1)	(85)	-	(86)
Prenosi	219	553	(772)	-
Prenosi na nematerijalna ulaganja	-	-	(90)	(90)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	2.059	4.208	400	6.667
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januara 2015. godine	1.286	2.693	-	3.979
Amortizacija	297	283	-	580
Stanje na dan 31. decembra 2015. godine	1.583	2.976	-	4.559
Amortizacija	97	288	-	385
Ostalo	-	326	-	326
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	1.680	3.590	-	5.270
Neotpisana vrijednost na dan:				
31. decembar 2016. godine	379	618	400	1.397
31. decembar 2015. godine	258	764	350	1.372

Banka nema hipoteke ili zaloge nad svojim nekretninama ili opremom na dan 31. decembra 2016. godine.

20. NEMATERIJALNA SREDSTVA

	Licence
<i>Nabavna vrijednost</i>	
Stanje, 1. januar 2015. godine	2.682
Nabavke	6
Stanje, 31. decembar 2015. godine	2.688
Stanje, 1. januar 2016. godine	2.688
Nabavke	90
Stanje, 31. decembar 2016. godine	2.778
<i>Ispravka vrijednosti</i>	
Stanje, 1. januar 2015. godine	(2.423)
Amortizacija	(71)
Stanje, 31. decembar 2015. godine	(2.494)
Stanje, 1. januar 2016. godine	(2.494)
Amortizacija	(73)
Stanje, 31. decembar 2016. godine	(2.567)
Neotpisana vrijednost na dan	
- 31. decembar 2016. godine	211
- 31. decembar 2015. godine	194

21. OSTALA FINANSIJSKA I POSLOVNA POTRAŽIVANJA

a) Ostala finansijska potraživanja

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dati avansi	67	1
Potraživanja po naknadama na kredite	-	30
Potraživanja po naknadama po vanbilasnim poslovima	9	17
Potraživanja po naknadama u platnom prometu	65	375
Naknade za porodijsko odsudstvo / bolovanje koje se potražuju od države	339	295
Ostala potraživanja	178	436
	658	1.154
Rezerve za potencijalne gubitke na ostalu aktivu: naknade	(75)	(115)
	583	1.039

b) Ostala poslovna potraživanja

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Unaprijed plaćeni troškovi za zakupnine	297	376
Stečena aktiva	136	136
	433	512

Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka ima stečenu aktivu u iznosu od EUR 136 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 136 hiljada). Aktiva je stečena u postupcima vansudskih prodaja, radi namirenja neizmirenih potraživanja po kreditima Banke kao hipotekarnog povjerioca.

21. OSTALA FINANSIJSKA I POSLOVNA POTRAŽIVANJA (nastavak)

Stečena aktiva Banke je cijelim dijelom stečena po osnovu naplate spornih potraživanja clijenata koji su u portfolio Banke imali izloženosti obezbijedene nepokretnostima. U nekim slučajevima namirena su cjelokupna potraživanja, dok je u određenom broju slučajeva, vrijednost stečene aktive bila niža od ukupnih potraživanja od klijenta.

U toku 2016. godine nije bilo značajnih promjena vezanih za iznos stečene aktive. Nije bilo novih sticanja aktive.

22. DEPOZITI

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
<i>Depoziti po viđenju</i>		
Ostale finansijske institucije, rezidenti	55	-
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	636	565
Privredna društva u državnom vlasništvu	300	278
Privredna društva u privatnom vlasništvu	33.123	16.724
Preduzetnici	364	1.941
Javne službe jedinica lokalne samouprave	27	59
Privredna društva, nerezidenti	66	95
Vlada Crne Gore	25	28
Jedinice lokalne samouprave	25	116
Drugi korisnici sredstava u Budžetu Crne Gore	8	123
Državni fondovi	253	16
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	189	140
Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti	11	18
Fizička lica, rezidenti	17.821	14.507
Fizička lica, nerezidenti	4.827	5.117
	57.730	39.727
<i>Kratkoročni depoziti</i>		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	250	-
Privredna društva u državnom vlasništvu	17.300	-
Privredna društva u privatnom vlasništvu	1.027	461
Preduzetnici	10	16
Vlada Crne Gore	100	-
Državni fondovi	1.000	-
Fizička lica, rezidenti	25.177	8.510
Fizička lica, nerezidenti	7.680	2.551
	52.544	11.538
<i>Dugoročni depoziti</i>		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	-	2.461
Privredna društva u državnom vlasništvu	10.000	10.000
Privredna društva u privatnom vlasništvu	6.589	4.401
Preduzetnici	-	16
Vlada Crne Gore	1.883	1.783
Drugi korisnici sredstava u Budžetu Crne Gore	-	200
Fizička lica, rezidenti	23.803	40.912
Fizička lica, nerezidenti	10.913	16.365
	53.188	76.138
Ukupno depoziti	163.462	127.403
Obaveze za kamatu	35	38
Razgraničena kamata po depozitima	875	967
	164.372	128.408

22. DEPOZITI (nastavak)

Depoziti stanovništva po viđenju u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,01% po transakcionim računima do 0,05% na a vista štednim računima i to na godišnjem nivou. Depoziti stanovništva po viđenju u stranoj valuti su deponovani u zavisnosti od valute po kamatnoj stopi od 0,001% za CHF do 0,01% na godišnjem nivou za USD i GBP valutu.

Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,10% do 2,90% godišnje (do 12 mjeseci ročnosti), odnosno od 2,30% do 3,10% (za ročnost preko 12 a do 36 mjeseci) na godišnjem nivou u zavisnosti od deponovanog iznosa.

Depoziti tokom 2016. godine su deponovani po sljedećoj strukturi. Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani po nominalnim kamatnim stopama u rasponu od 0,55% do 2,10% (prosjeak 1,49%) na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročenja. Dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani uz nominalnu kamatnu stopu od 1,6% do 1,75% (prosjeak 1,66%) na godišnjem nivou.

Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su po nominalnim kamatnim stopama u iznosu od 0% na godišnjem nivou. Dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su uz nominalnu kamatnu stopu od 0,00% do 2,25% (prosjeak 0,78%) na godišnjem nivou.

23. OBAVEZE ZA POZAJMLJENA SREDSTVA**a) Pozajmljena sredstva od banaka**

	Valuta	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
<i>Obaveze po kratkoročnim kreditima:</i>			
Addiko Bank AG, Beč	EUR	2.202	1.067
		2.202	1.067
<i>Obaveze po dugoročnim kreditima:</i>			
Addiko Bank AG, Beč	EUR	13.442	20.528
Addiko Bank AG, Beč	CHF	14.969	22.591
Addiko Bank d.d., Zagreb	EUR	15.000	-
		43.411	43.119
Razgraničena kamata		2	2
		45.615	44.188

b) Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata

	Valuta	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
<i>Obaveze po kratkoročnim kreditima:</i>			
Tekuća dospjeća po dugoročnim kreditima	EUR	47	425
		47	425
<i>Obaveze po dugoročnim kreditima:</i>			
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	EUR	4.759	4.352
Evropska Investiciona banka	EUR	5.477	8.505
		10.236	12.857
Razgraničene naknade po kreditima		48	49
		10.283	13.331

Na dan 31. decembra 2016. godine, obaveze po dugoročnim kreditima u iznosu od EUR 4.759 hiljada se odnose na kreditne linije od Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, koji dospijevaju u periodu od 31. januara 2016. godine do 31. decembra 2025. godine, uz kamatnu stopu od 1,0% do 5%.

23. OBAVEZE ZA POZAJMLJENA SREDSTVA (nastavak)

Obaveze u iznosu od EUR 5.477 hiljada odnose se na kreditne linije od Evropske investicione banke, koje dospijevaju u periodu od avgusta 2018. do jula 2022. godine, uz kamatnu stopu od 1,76% do 3,34% na godišnjem nivou.

Primljeni krediti od Addiko Bank AG Beč u ukupnom iznosu od EUR 30.613 hiljada su uzeti na period od dvije do tri godine uz kamatnu stopu u visini EURIBOR-a ili LIBOR-a, uvećanih za prosječno 2,4% na godišnjem nivou, s tim da ukupna kamatna stopa ne može biti niža od ugovorene marže. Primljeni krediti od Addiko Bank AG dospijevaju do kraja 2017. godine.

Primljeni kredit od Addiko Bank DD Zagreb u iznosu od EUR 15.000 hiljada uzet je na period od dvije godine uz kamatnu stopu u visini EURIBOR-a, uvećanog za 3,38% na godišnjem nivou, s tim da ukupna kamatna stopa ne može biti niža od ugovorene marže. Primljeni kredit od Addiko Bank DD Zagreb dospijeva do kraja 2018. godine.

24. REZERVE

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Rezerve za gubitke po vanbilansnoj aktivni	250	228
Rezervisanja za sudske sporove (MRS 37)	3	3
Rezervisanja za štetne ugovore (MRS 37)	788	644
Rezervisanja za prijevremeni povraćaj REF linija	584	849
Rezervisanja za CHF gubitke pri konverziji	1.143	5.243
Rezervisanja za otpremnine zaposlenih (MRS 37)	372	272
Rezervisanja po osnovu potencijalnog potencijalnog štetnog događaja za Banku	1.469	-
Rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmore	2	-
	4.611	7.239

25. OSTALE OBAVEZE

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dobavljači	207	264
Ukalkulisani troškovi za otpremnine	92	92
Ostali ukalkulisani troškovi	717	458
Unaprijed izvršene uplate komitenata po primljenim kreditima	34	33
Ostali prolazni računi	150	856
Primljeni avansi	959	94
Ostale obaveze	131	259
	2.290	2.056

Ostali ukalkulisani troškovi se uglavnom sastoje od troškova advokatskih usluga EUR 191 hiljadu, bonusa EUR 171 hiljadu, komunalija EUR 29 hiljada, revizije EUR 26 hiljada, telekomunikacionih usluga EUR 22 hiljada, rejtinga klijenata od strane CBCG EUR 20 hiljada. Primljeni avansi se odnose na primljene avanse za kredite u iznosu od EUR 731 hiljadu, na lizing u iznosu od EUR 89 hiljada, kreditne kartice EUR 21 hiljadu i ostalo.

26. SUBORDINISANI DUGOVI

Na dan 31. decembra 2016. godine, subordinisani dugovi u iznosu od EUR 5.500 hiljada odnose se na subordinisane, dugoročne kredite primljene od Addiko Bank AG, Beč. Subordinisani dug u iznosu od EUR 5.500 hiljada odobren je na 10 godina, na dan 16. decembar 2016. godine sa jednokratnim rokom dospijeaća na dan 16. decembra 2026. godine uz kamatnu stopu od 13% na godišnjem nivou. Sve obaveze koje proističu iz ovih ugovora se smatraju subordinisanim, odnosno u slučaju likvidacije ili stečaja Banke, otplaćuju se samo nakon isplate obaveza prema svim ostalim povjeriocima. Subordinisani dug se uključuje u dopunski kapital I ili dopunski kapital II u skladu sa odredbama CBCG o adekvatnosti kapitala banaka, i doprinosi održavanju stabilnog i konzistentnog koeficijenta adekvatnosti kapitala Banke.

27. KAPITAL I OSTALE REZERVE**a) Akcijski kapital**

Na dan 31. decembra 2016. godine akcijski kapital Banke čini 125.100 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1.

Dana 8. decembra 2016. godine održana je Skupština Addiko Bank AD, Podgorica na kojoj je donešena odluka o povećanju osnovnog kapitala Banke u iznosu od EUR 1.000 hiljada. Povećanje kapitala je izvršeno emisijom redovnih/običnih akcija ponudom upućenom kvalifikovanom investitoru.

Banka je dana 21. decembra 2016. godine podnijela prijavu Komisiji za hartije od vrijednosti Crne Gore za upis povećanja kapitala u Registar emitenata, na osnovu kojeg je Komisija dana 23. decembra 2016. godine izdala Rješenje kojim je izvršena promjena podataka za Banku u Registru emitenata kojim je izvršeno povećanje kapitala na EUR 125.100 hiljada.

Banka je dana 27. decembra 2016. godine predala prijavu privrednom sudu u Podgorici za registraciju 10. emisije i povećanje kapitala Banke.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2016.			2015.		
	Broj akcija	U EUR	% učešća	Broj akcija	U EUR	% učešća
Addiko Bank AG, Beč	125.100	125.100	100,00	124.100	124.100	100,00
	125.100	125.100	100,00	124.100	124.100	100,00

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2016. godine obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala na nivou od 10% sopstvenih sredstava banke. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Koeficijent solventnosti, izračunat od strane Banke na osnovu važeće regulative CBCG, na 31. decembar 2016. godine iznosio 15,39% (na 31. decembar 2015. godine: 12,74%).

Osnovna zarada/(gubitak) po akciji

	Period završen 31. decembra	
	2016.	2015.
Gubitak Banke (000 EUR)	(11.013)	(21.654)
Ponderisani broj akcija	124.111	124.100
Osnovni gubitak po akciji (000 EUR)	(88.74)	(174.49)

b) Ostale rezerve

Banka utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa kriterijumima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa zahtjevima Međunarodnog računovodstvenog standarda 39. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke i ona na dan 31. decembar 2016. godine iznosi EUR 2.588 hiljada (2015: EUR 10.700 hiljada).

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
<i>Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze</i>		
Izdane garancije:		
- plative	4.055	4.163
- činidbene	2.847	1.635
- ostale (carinske)	5.291	3.437
Ostali akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	32	37
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	14.492	9.753
	26.717	19.025
<i>Druge vanbilansne pozicije</i>		
primljene garancije od drugih banaka	747	981
sredstva obezbjeđenja	320.461	319.056
ostale vanbilansne stavke	414	102
	348.339	339.164
	2016.	2015.
<i>Druge vanbilansne pozicije</i>		
otpisani krediti	4.409	4.253
otpisana i suspendovana kamata	1.280	1.178
Stečena aktiva - potencijalna imovina	5.100	2.867

Garancije su date klijentima Banke za izmirenje obaveza po osnovu uzetih kredita i izvršenja ugovorenog posla.

Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka je procijenila rezervu za potencijalne gubitke po vanbilansnim stavkama u iznosu od EUR 250 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 228 hiljada). Ova rezerva je iskazana kao obaveza u bilansu stanja (Napomena 24). Nije bilo obaveza po terminskim deviznim poslovima na dan 31. decembra 2016. godine.

Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka je u vanbilansu imala aktivnu koja u skladu sa MRS 37, nije zadovoljavala uslov da bude priznata kao bilansna imovina, ali je u skladu MRS 37, u obavezi da ih objelodani.

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Vrijednost sredstava obezbjeđenja za otpisanu aktivnu	5.100	2.867

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. Povezana lica su: matična banka, druga pravna lica koja su članovi ADDIKO grupe, kao i ključno rukovodstvo Banke. Transakcije uključuju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima u Banci.

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine i odnosi rashodi i prihodi u bilansu uspjeha prikazani su u sljedećim tabelama:

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
<i>Korespondentni računi kod inostranih banaka</i>		
- Addiko Bank DD, Zagreb	427	370
- Addiko Bank AD, Beograd	173	71
- Addiko AG, Beč	13.346	13.397
- Addiko Bank DD, Mostar	-	25
- Addiko Bank AD, Banja Luka	21	25
	<u>13.967</u>	<u>13.888</u>
<i>Depozit kod banaka</i>		
- Addiko AG, Beč	1.992	-
<i>Potraživanja po kreditnim karticama</i>		
- Addiko Bank AD, Beograd	1	2
<i>Ostala finansijska potraživanja</i>		
- Addiko AG, Beč	171	-
Ukupno potraživanja	<u>16.131</u>	<u>13.890</u>
<i>Pozajmljena sredstva od banaka</i>		
- Addiko AG, Beč	30.613	44.185
- Addiko Bank DD, Zagreb	15.000	-
<i>Razgraničena kamata</i>		
- Addiko AG, Beč	-	2
	<u>45.613</u>	<u>44.187</u>
<i>Rezervisanja za REF linije</i>	584	849
<i>Depoziti</i>		
- Addiko Bank D.D, Slovenija	350	-
<i>Ostale obaveze</i>		
- Addiko Bank DD, Zagreb	101	76
- Addiko AG, Beč	99	2
- Addiko Bank AD, Banja Luka	-	2
- Addiko Bank AD, Beograd	31	33
- Addiko Bank DD, Mostar	3	3
	<u>234</u>	<u>116</u>
<i>Subordinisani dug:</i>		
- Addiko AG, Beč	5.500	-
Ukupno obaveze	<u>52.281</u>	<u>45.152</u>
Obaveze, neto	<u>(36.150)</u>	<u>(31.262)</u>

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

	2016.	2015.
<i>Prihodi od kamata:</i>		
- Addiko AG, Beč	13	1
<i>Prihodi od naknada i provizija:</i>		
- Addiko Bank DD, Zagreb	-	19
Ukupno prihodi	13	20
<i>Rashodi kamata</i>		
- Addiko AG, Beč	(844)	(939)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(13)	-
	(857)	(939)
<i>Rashodi naknada i provizija</i>		
- Addiko AG, Beč	(35)	(41)
- Addiko Bank DD, Zagreb	-	(80)
- Addiko Bank DD, Mostar	-	(15)
	(35)	(136)
<i>Troškovi rezervisanja</i>		
- Addiko AG, Beč	-	(1.264)
<i>Opšti i administrativni troškovi</i>		
- Addiko AG, Beč	(257)	(296)
- Addiko Bank DD, Zagreb	-	(87)
- Addiko Bank DD, Mostar	-	(19)
	(257)	(402)
<i>Ostali rashodi</i>		
- Addiko AG, Beč	(5)	(114)
Ukupno rashodi	(1.154)	(2.855)
Rashodi, neto	(1.141)	(2.835)
	31. decembar	31. decembar
	2016.	2015.
<i>Primljene garancije</i>		
- Addiko Bank AD, Banja Luka	10	-
- Addiko Bank AD, Beograd	-	60
<i>Date garancije</i>		
- Addiko AG, Beč	47	50

Na dan 31. decembra 2016. godine, krediti zaposlenima iznose EUR 4.043 hiljada uključujući i izloženost po kartičnim proizvodima i lizingu (31. decembra 2015. godine: EUR 5.889 hiljada). Krediti se najvećim dijelom odnose na stambene kredite sa prosječnom kamatnom stopom od 3,32% na godišnjem nivou (31. decembra 2015. godine: 3,29%). Gotovinski krediti zaposlenima u 2016. godini su odobravani po kamatnoj stopi od 6,93 do 10,73% (u 2015. godini odobravani su po kamatnoj stopi od 5,28% do 10,99%)

Ukupan iznos bruto naknada, koje obuhvataju zarade i naknade zarada isplaćene tokom 2016. godine licima sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima (Uprava Banke, direktori sektora i odjeljenja Banke) iznosi EUR 771 hiljadu (2015. godine: EUR 941 hiljadu).

30. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	31. decembar 2016.	U hiljadama EUR 31. decembar 2015.
Gotovina u blagajni u eurima	10.375	3.080
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	1.069	809
Žiro račun	35.400	29.778
Korespondentni računi kod inostranih banaka	18.173	18.180
Obavezna rezerva kod Centralne Banke	11.955	8.790
	76.972	60.637

31. SUDSKI SPOROVI*Pasivni postupci*

Broj sudskih sporova pokrenutih protiv Banke na dan 31. decembar 2016. godine je 85. Broj postupaka protiv Banke pokrenutih od strane fizičkih lica je 70, a od strane pravnih lica je 15. Predmet spora u većini predmeta su: poništavanje ugovora o hipoteci, poništavanje ugovora o kreditu, utvrđivanje prava vlasništva, i slično. Ukupna vrijednost sporova, u zavisnosti od mjesta pokretanja postupka ili valute u kojoj je odobren kredit je EUR 25.150 hiljada. Banka očekuje uspjeh u sporu u većini predmeta.

Važno je napomenuti da je u skladu sa MRS 37 izvršeno rezervisanje za sudske sporove samo za jedan predmet i to u iznosu od EUR 3 hiljade.

Aktivni postupci

Broj postupaka koje je Banka pokrenula do 31. decembra 2016. godine je 274 protiv fizičkih lica i 24 protiv malih i srednjih preduzeća. Predmet spora u većini predmeta pokrenutih protiv fizičkih lica, malih i srednjih preduzeća je namirenje duga nastalog po osnovu neplaćanja obaveza po kreditu, putem: tužbe, predloga za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave kroz prodaju nepokretnosti, blokadom računa pravnog lica, koje je dalo mjenicu i mjenično ovlaštenje kao obezbjeđenje kredita fizičkog lica, sudskim izvršenjem blokade zarade klijenta i/ili žiranata, a na osnovu administrativne zabrane i slično. Ukupna vrijednost ovih sporova na dan 31. decembra 2016. godine je EUR 8.011 hiljadu.

Broj sudskih sporova koje za Banku vode advokatske kancelarije na 31. decembar 2016. godine je 171, dok ostale sudske poslove vodi Banka. Ukupna vrijednost sporova koje vode advokatske kancelarije, za fizička lica, mala i srednja preduzeća, je EUR 5.810 hiljada.

Banka očekuje uspjeh u svim postupcima koje je pokrenula protiv fizičkih lica, malih i srednjih preduzeća, i naplatu u iznosu od 80% ukupne izloženosti.

Ukupna vrijednost sudskih sporova pokrenutih protiv fizičkih lica, s obzirom na je valutu u kojoj je odobren kredit je sljedeća: CHF 2.425 hiljada i EUR 5.586 hiljada.

Banka učestvuje kao povjerilac u izvršnim predmetima naplate potraživanja na imovini dužnika, za 133 klijenta (od čega malih i srednjih preduzeća: 5), čija izloženost na dan 31. decembra 2016. godine iznosi EUR 37.834 hiljade. Banka očekuje naplatu u iznosu od 80% ukupne izloženosti.

Banka je kao povjerilac započela postupak vansudske prodaje nepokretnosti za 23 klijenta čija izloženost na dan 31. decembra 2016. godine iznosi EUR 1.089 hiljada.

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVEŠTAVANJA

Nakon 31. decembra 2016. godine je došlo do događaja koje je obavezujuće napomenuti. Naime, došlo je do promjene izvršnog direktora za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju. Umjesto Ivane Pantović, na tu poziciju imenovan je Marko Popović. Takođe, što se tiče pravnih sporova imamo situaciju u predmetu tužilaca Bojić Dragana i Dragica Tatar koji se vodi u Srbiji.

Dana 27. aprila 2017. godine Banka je tokom redovne interne kontrole u jednoj od poslovnica u Podgorici uočila izolovan slučaj nepravilnosti u procesu odobravanja kredita. Odmah su preuzete sve potrebne mjere kako bi se istražio slučaj, stekao bolji uvid u pojedinosti i kako bi bili u stanju da definišemo dalje aktivnosti. Utvrđene nepravilnosti su bez odlaganja prijavljene policiji i tužilaštvu koji će dalje preduzeti radnje iz njihove nadležnosti. Zbog krivičnog postupka koji je u toku Banka trenutno nije u poziciji da detaljnije objelodani detalje kako ne bi narušila rad tužilaštva.

33. POKAZATELJI PROPISANI ZAKONOM O BANKAMA I OSTALIM PODZAKONSKIM AKTIMA CBCG

Pokazatelji poslovanja	Propisani	Ostvareno na dan	
		31. decembra 2016.	2015.
Kapital	Minimalni iznos osnivačkog kapitala EUR 5 miliona	20.784	30.797
Koeficijent solventnosti	Minimum 10%	15,39%	12.74%
Ukupni iznos sopstvenih akcija i drugih elemenata sopstvenih sredstava stečenih od strane Banke	Max 5% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	Maksimum 25% sopstvenih sredstava Banke	18,59%	22,78%
Zbir svih velikih izloženosti Banke	Maksimum 800% sopstvenih sredstava Banke	85,80%	150,30%
Ukupna izloženost prema svim licima povezanim sa Bankom	Maksimum 200% sopstvenih sredstava Banke	31,86%	38,41%
Ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor	Maksimum 2% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom lica koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor	Maksimum 10% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema zaposlenom	Maksimum 1% sopstvenih sredstava Banke	0,70%	1,36%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u Banci	Maksimum 10% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema akcionarima koji imaju kvalifikovano učešće u Banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tih akcionara	Maksimum 20% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema pravnim licima koja kontroliše lice koje kontroliše i Banku	Maksimum 20% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema pravnim licima koje kontroliše Banka	Maksimum 20% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Pokazatelj minimalne likvidnosti	0,9 na dnevnom nivou/1 na dekadnom nivou	3,71	4,21
Devizni rizik – neto otvorena pozicija za pojedinačnu valutu	15% osnovnog kapitala Banke	-	-
Devizni rizik – neto otvorena pozicija za sve valute	20% osnovnog kapitala Banke	6,60%	8,31%
Ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva	Maksimum 40% sopstvenih sredstava Banke	26,71%	31,39%